

1887. szept. 129. sz. 1887. szept.

BUDAPESTI SZEMLE

GYULAI PÁL

TARTALOM:

Második lappföldi útam. — Halász Ignácztól. Bessenyei György. (II.) — Beóthy Zoltóttól. Horatius villája. Boisier Gaston után, francziából. — Molnár Antaltól. Gazdaságtörténet. — Földes Bélától. Pollichinelle. Peyrebrune György után, francziából. — Haraszt Gyulától.

Költemények: Az erdei lak. Gyulai Páltól. — A Sahnából. Firdúsi után, perzből. Fiók Károlytól. A magyar zene jövője. — Bertha Sándortól. Értesítő: Vallis A. V. C.: De tragedie van den mensch. Van Emerich Madách. — Prém József: Eljegyzés után. Berta Jan szerelme. — I. — A Nyelvőr és szépirodalmunk. — I. A BUDAPESTI SZEMLE megjelen évenként tizenkét-szer 120 ivnyi tartalommal. A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket...

Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi fizetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Előfizetéseket minden könyvtár, Bécében, Szeleinski György cs. k. egyet. könyvtár, I. Stefansplatz Nr. 6. Az előfizetési pénzek az alulírt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvtárakhoz, a kik szintén föl vannak juttatva elfogadásukra.

FRANKLIN TÁRSULAT magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest.

GEIGER ÉS WEIDINGER

NŐI DIVATÁRU-ÜZLETE

Budapest, Deák-utca 8,

rövid létezése óta, úgy a megszűnt Taub és Grünhut cégt. révöl, valamint a n. é. hölgyközönség széles köre által, a raktár dúsz választéka, különösen pedig az olcsó árak és szolid kiszolgálás miatt számos látogatásnak örvend. — A közelgő őszi időnyre legújabb ruhaszövetek izlőses kivitelben és nagy választékban vannak készletben. — Az árak oly olcsókra szabták, hogy bizonyára senkinek sem lesz alkalmja az üzletet kielégítetlenül elhagyni.

Costumeok, kabátok

a saját műteremben legújabb minta szerint szolidan készíttetnek. Szövetminták bárhová kívánatra bérmentve küldetnek.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtáránál kapható:

DEÁK-ALBUM.

EMLÉKKÖNYV.

ZICHY MIHÁLY RAJZAIVAL

Ára füzve 3 frt, diszkötésben 5 frt.

DEÁK FERENCZ

EMLÉKEZETE.

CSENGERI ANTAL-tól.

Elmondott Deák Ferencznek a m. t. akad. által 1877 jan. 28-án tartott emlékkünnepén.

Ára füzve 1 frt.

PULSZKY FERENCZ.

DEÁK FERENCZ.

Jellemrajz. — Ára füzve 60 krajczár.

Hirdetések felvételnék a kiadó-hivatalban, Budapest, egyetem-utca 4.

Butor-Gyors-Fény,

gyorsan száradó borostyánkő-olajlak-fénymaz. Minden szolgáló által legkényelmesebb alkalmazható szobapadlók, bolti-konyhai berendezések, ajtók, ablakok stb. mázolásra. — Ezen olajlakfénymaz a padlókra és megázoló tárgyaknak a legsebbebb és tartósabb fényt adja. Ezen borostyánkő-olajlakfénymaz két színárnyalatban és pedig sárgásbarna vagy meggybarna színben kapható. Ára egy kilós bádógdoboznak 1 frt 20 kr. o. é. Minden 8-10 négyzetméternyi területre 1 kilo szükséges. Megrendeléseknél kérietik az olajlott színárnyalatot megnevezni. A második alkalmas esetekben kaphatók négy kilós dobozok 80 kr. o. é.

Szobapadló-FÉNYMAZ!!

földi konkurrencziái gyártmány, mely határozott, kiállhatatlan hűdőséget terjeszt. Minden 25 négyzetméternyi padló-területre egy kilo szobapadló-fénymaz szükséges. — Megrendeléseknél kérietik az olajlott színárnyalatot megnevezni. — A padlózatok későbbi folytonos konserválása és a padlózati fényességének fenntartása ezen szobapadló fénymazot vízszegélygyártmányom (természetes fehér vagy sárga viasz színben) különösen ajánlatos darabokban 20 kr. és 10 krajczárért.

Magy. folyékony sötétfekete gyorsfénymaz

alkalmas lábbelikez, magas csizmákra, löszerszámokra, szijmerekre, lakarabőrökre, szabóőrökre, bőrről bevont fűzőtorokra stb. — Egyaránt alkalmas viasz és lakbőrök. A folyékony gyorsfénymaz mindenféle (szilikonos) spungya segítségével könnyen rámozgatják a bőre, nyomban szárad és minden kefével és egyéb fáradság nélkül rögtön egy hosszabb ideig eltartó felülmulhatlan sötétfekete fényt kölcsönöz a bőrnek. — A gyorsfénymaz, nemcsak a bőrt, hanem a bőre névére, hanem kiegészíti azt. Fenntartja simáltságát, puhaságát, vízmentességét és a bőr olyan marad, mintha új volna. — Ára egy üvegnél 50 krajczár, egy kiló üvegnél 25 kr., egy kiló üvegnél 2 forint o. é.

Bőr- és patkó-(kőröm)-élelmi-kenőcs.

legalkalmasabb lábbelikez, vadász-csizma, löszerszám, kintőfűző, egyáltalán minden bőrről készített tárgyakra. A bőr-élelmi kenőcs teljesen szárad, a bőrt egészségbe tartja, puhítja, nyálkamentessé teszi, vízmentessé teszi, a bőrt a penészedés, hússodás és repedéstől megóvj. Ezen egy megóvja a lovak és állatkörmöket (patkó) hasznos, repedezés és norrsodástól. A bőr-élelmi-kenőcs soha meg nem avasodik, a napon föl nem olvad, télen meg nem fagy. — A bőr-élelmi-kenőcs épny fekele mint sárga átlátszó szimben egyenlő árák mellett rendelhető meg. — Ára: bádógdobozokban 25 kr., a 40 krajczár és egy kilós doboz ára 1 forint 20 krajczár.

Videki megrendések 1 foton alól nem eszközöltenek. Nagyban vevők jutányos árlétszámokban részesülnek. Az összes fentnevezett gyártmányaim megfelelő magyar és német használati utasításokkal el vannak látva. Valódi minőségben, nagy és kisebb mennyiségben kaphatók.

BEISS B., vegytani termékek gyára, Budapest, VII. király-utca 47. I. em.

a hová minden írásbeli megrendelés intézendő. Flókraktár: Budapest, V., nagy-korona-utca 12. sz. Thauer József urnál.

Centrális-czimbalom.

Legújabb találmány Ausztria-Magyarországban szabadalmazva. Azon előnnyel bír, hogy szekrény és fenek a), valamint felsőlapja b) domboru alakban van készítve, a czimbalom fenek alatt 5 vasrud c) van elhelyezve, melyek a szekrény két oldalát tartják össze és csavarok által, ugyint a felső hurok feszíthetők meg, miáltal úgy a szekrény, mint a fenék a repedéstől megóvatik, igen tartós hangot nyújt és így a centrális-czimbalom úgy a hangban, valamint a szerkezetben is minden eddig alkalmazásban volt czimbalmot felülmúl.

Legjutányosabb áron kapható a feltalálónál: APPEL IGNÁCZ, HANGSZER-KÉSZÍTŐNÉL, Budapest, Gróf Károlyi-utca 5 és magyar-utca sarkán 18. Prospektusok kérésre ingyen és bérmentve küldetnek.

PÁLYÁK ÉS PÁLMÁK.

ERDÉLYI JÁNOS. Kiadja a Kisfaludy Társaság. Ára füzve 3 frt. Vásznonba kötve 3 frt 60.

Tartalom: Előszó. — Pályák és pálmák. — Mikes Kelemen. — Berzenyi Dániel. — Kisfaludy Károly. — Vörösmarty Mihály. — Czuczor Gergely. — Tompa Mihály. — Petőfi Sándor. — Arany János. — Madách Imre. — Függetlenség. Arany János levele Erdélyi Jánoshoz. — Madách Imre levele Erdélyi Jánoshoz.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtáránál kapható, — az osztr. tart. számára Szeleinski György cs. k. egy. könyvtáránál Bécében, I. Stefansplatz 6.

MAKROBIOTIKA

VAGY HOGYAN HOSSZABBITHATJUK MEG ÉLETÜNKET

Dr. HUFELAND KRISTOF VILMOS.

Dr. KLENCKE átdolgozása nyomán, fordította KEMÉNY FÜLÖP. Ára füzve 1 frt. Vásznonkötésben 1 frt 60.

TARTALOM: Elméleti rész. A makrobiotika történeti fejlődése. — Az életérő és az élettartam általában. — A növények élettartama. — Az állatvilág élettartama. — Az emberek élettartama. — A tapasztalatok eredményei. — Az emberi élettartam meghatározása. — Közelebbi megfigyelése az emberi életnek, legfőbb mozzanatainak, a magasabb és értelmi tökélyének befolyása az élet tartamára. — Egyes emberek élettartamának különös alapjai és ismertető jelei. — Az élet hosszúságát célzó különféle rendszerek vizsgálata, és az egyedül lehetséges, s az emberi életre érvényes rendszer megállapítása. Gyakorlati rész. Első szakasz. Az élet-rövidítő tényezők. Ferde nevelés, — elkönyvetés, — túllingerítés, fizikai és erkölcsi elpuhultság. — Kicsapongás a neml éleveszetben, — a nemzési erők elpazarlása, — a fizikai és erkölcsi önfertőzés. — A lelki erők túlfeszítése. — Betegségek, — ezeknek helytelen gyógykezeltése, — erőszakos halálának, — hajlam az öngyilkosságra. — Tiszteletlen levegő, — az embereknek nagy városokban összehasonlítottan való lakása. — Mértéktelenség az evés- és ivásban, — a finom konyha, — a szeszese italok. — Élet-rövidítő kedélyhangulatok és szenvedélyek, — haláltól való félelem, — rossz kedv, — túlságos elfoglaltság, — semmittevés, — unalom. — A túlságosan kifejtett képzelőtehetség, — beteg-ég képzelése, — érzékenykedés, — Mérgek, úgy fizikaiak, mint ragályosak. — Az öreg kor s annak korai előidézése. — Második szakasz. Élet-hosszító tényezők. Jó fizikai származás. — Észszerű fizikai nevelés. — Tevékeny és munkás ifjuság, — az elpuhultság kerülése. — A fizikai szerelemtől való tartózkodás az ifju korban és házasságon kívül. — Boldog házasság. — Az alvás, — Testi mozgás. — A szabad levegő, mérésékelt hők. — A falusi és kerti élet. — Utazás. — Tisztaság és a bőr ápolása, — vajjon a gyapji, vagy vízszon fehérnemű ajánlatosabb-e? — Helyes étrend; — mértékletes evés- és ivásban; — a fogak ápolása; — orvosi étkönyv. — Leiki nyugalom; — megelőlegezettség; — élethosszító kedélyhangulat — és fogalkozásnak; igazi jellem. — Kellemes és mérésékelt érzelmi és érzelmi ingerak. — A betegségek elhárítása és okoszerű kezelése. — A különböző betegségek iránti hajlam felismerése, s az esetekben követendő eljárás; — az orvosi tudomány, s az orvos helyes felhasználása; — házi és uti gyógytár. — Életmentés szerencsétlenségéknél. — Az öngörök és kellő gondozása. — A szellemi és testi erők mivelése. — A fenti szabályoknak a testszervezet, vérmérséklet és életmód különböző volta szerinti alkalmazása.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem utca 4. szám.)

40-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, OKTÓBER 2. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félére — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félére — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt félére — 3 • Külföldi előfizetőkhez a postaiag meghatározott viteldji is csatolandó

A TEREBSI KASTÉLY.

SEPTEMBER hó 10-ikén érkezett Csáktornyról Zemplénbe a király, hogy az itt tartott hadgyakorlatokon is jelen lehessen. A terebesi állomásnál várta a vármegye fényes küldöttsége.

Terebes, az Andrássy grófok ősi széke, alig négy ezer lakossal bíró helység, mely egy hosszú utcából áll néhány keresztutczával s alig különbözik a felsőmagyarországi többi szerény falutól. Van azonban négy kiemelkedő épülete: a római és a görög-katholikus templom, az igen szép iskola és gróf Andrássy Gyula kastélya,

melynek ura országszerte ismeretessé tette Terebes nevét.

A kastély, mely urának magyar miniszterelnök, majd meg közös külügyminiszter korában annyi emlegetés tárgya volt a hírlapokban, nagy park szélén emelkedik és középépületének szűk ablakaival a terebesi főutczára néz, míg két szárnya benyulik a parkba. A középépület és a két szárny kapcsolatán két törpe torony emeli e régi időbeli főuri lak benyomását.

A történelem nem egy érdekes emléket köt e helyhez zajosabb napjaiból. Kurucz és labancz látogatta s felváltva dicsőség és pusztulás tanuja volt. A parkban láthatók még a régi terebesi vár romjai. Szomszédjában van s Terebessel össze-

függ Paris helysége, mely nevét hasonnevű várától nyerte, melyet bizonyos Paris nemzetség épített. A vár már 1254-ben fennállott, miről Árpád-kori oklevelek tanuskodnak. A XIV. század első felében a hatalmas Drugethek birtokába jutott, de aztán a Perényiek kezére került. Perényi Imre, a híres nádor alapította a pálosok számára azt a zárdát is, melynek épülete maig is fennáll, bár magát a szerzetet II. József eltörölte. A vár a XVI. század közepén ismét visszakerült a Drugeth-nemzetséghez, de ennek ferfiága Bálintban, a corbavai püspökben kihalván, Drugeth Zsigmondnál 1692-ben királyi adományt nyert a leányára is s utána leányaira, Csáky s Vandernoth grófnőkre szállt a birtok, Csáky-

A TEREBSI KASTÉLY, A KIRÁLY LAKÁSA SEPT. 11-14-ÉN. Fénykép után rajzolta Biczó Géza.

jogon örökölte Szapáry grófné, kitől leányágon maradt gróf András-ty Károlyné, Manó, Aladár és Gyula anyjára, ki terheitől megszabadította, gyarapította s Gyulára ruházta.

A terhesi vár, mint említők, nem egy ostromot látott nemzetünk párt- és szabadságharzáiban. 1625-ben Bethlen Gábor erdélyi fejedelem s választott magyar király ostromolta; 1676-ban a császáriak, 1684-ben Tökölly Imre ágyni dörölköttek meg alatta. A vár, úgy látszik, egy ízben sem volt elég erős, hogy a derekas ostromnak ellenállhatott volna. A Tökölly volt utolsó ostroma, kinek hadai foglyottatták s összerombolták. Nem is épült föl többé, csak romjai mutatják egykori helyét.

Főépült helyette a grófi kastély, mely Andrásy Gyula műve szízes külsejével s egyszerű pompájával egyaránt meglepő. A kitűnő karban levő főútról kis kanyarlattal visz az ut a kastély homlokzata elé, hol nagy szárnyas üvegajtók nyílnak a kastélyt egész mélységében átfogó előcsarnokba, melynek jobboldalát földszint gróf Andrásy Gyula, baloldalát fia, Tivadar lakoztatta foglalja el. Az emeleten a két grófnő terméi vannak.

Ő felsége a király számára a gróf Andrásy Tivadarné lakosztálya vala berendezve. A lépcsőházából nagy előszobán át vörös brokát kárpizatu butorokkal ellátott előterembe lépünk, mely a tágas ebédlebe vezet. E hat ablakos ebédlebből a természet egész hosszában átfogó erkély vonul el a kastély homlokzatán. Az ebédlebből jobbra nyílt a király elfogadó-terme, hol a butorzat fehér fa, kárpizata kék selyem, míg a falakat antik gobelinek, a padozatot smyrnai szőnyegek fedik. Utána következett a király dolgozó-szobája egyszerű butorattal, mellette egy sarokszoba, mely dohányzóul szolgált s a hálószobával volt szomszédos. Ezután a szolgálattelvő személynét szobái következtek. A földszintet a királyi kiséret foglalta el, míg a kastély melletti u. n. kis kastélyban az udvari hivatalok, a konyhák stb. voltak elhelyezve.

A kastély építészeti tekintetben is figyelemre méltó, s hatalmas homlokzatán a grófi család közcímerevel, tornyával s egész kivitelével nemes izlésre vall.

A DEÁK FERENCZ SZOBRA HELYÉN.

Bálványimádók! ... visszatérjen ismét
Az a kor, melynek egy Isten kevés?
Tudás, művészet abba' lássa tisztét,
Hogy mulo képet köbe, ércebe vés?
Oltára tömjént a lit hogyha víz meg,
Embernek szól a tisztelet-tevés?
S önmásában — nem hogy az égbe kelne! —
Magát imádjá a hívásos elme?

Vagy — szörnyűség! — avagy tán vesztit érzi
A nép, mely itt a két parton lakik?
Földét, magát csak azért piperézi,
Hogy emlegessék mátol holnapig?
Az új gazda a volt művét ha nézi,
Egy perczre tán magát elcsodálkozik ...
E népek e mor már siralma háza,
Minden műve lemondás lába láza? ...

Úgy fojt a lég! ... a paloták kolossa
Mozdulva elzuzással fenyeget.
El, el lidérc! ... egy fej-vetés lehozza
Sötétre vált szememre az eget.
Az ós Dana kék tükrös széle-hossza
Úszó csodát röpítve erget.
Emitt gyermek-kacajja a lombok árnyán,
Siető nép, otthon munkája várván.

Kuldj tiszta látást rém-látó szememnek
Derült boltodról, ol irgalmas ég!
Ez hát a nép, maholnap kit temetnek?
Igy tesz-vesz a veszendő nemzedék?
Vagy vértünk cséppi még épen kerengnek,
S kedvünk, hitünk, erőnk élni elég? ...
Oh higyjük ezt, — ki a jövőnek épít,
Jólalata' birja szép jövője képit.
Csak rakt a dísz kebledre, homlokodra,
Szép ifju Pestünk, ékesítsd magad.
Közétek állt bár a víz mélye, sodra,
Az ós Buda tárt karja hűn fogad.
Kit annyi mennyő csapdosott ropogva,
Uj pályára magaddal öt ragad.
Mult és jövő vagytok ölelkezeten,
Békés erő mely a harcztól se retten,

Bátran te nép, ki Árpáddal megülted
A három hegy, a négy földal lakit.
Lelked tüze hadd jára át e földet,
Véredél már eléggé cüntözéd.
Minden roger, minden köve körüléd
Hirdesse a magy kezét, esztét.
Préda-leső, ha van, lelkébe vése:
Örökkön áll e nép s föld frigykötése.

Duna, Tisza bőszen elhagyja árkat,
Ha partján többé nem magyar lakit;
Földindulással omlik rá a Kárpát,
Ha torra gyült nép gajja hallatik;
Vak rémületben a napot se várják,
Fojtó sötétség száll a csillagig ...
E föld, ha népet a vész lekalászá,
Lesz temető, de nem másnak hazája.

Hadd jöjjön hát a böles érc képe mása,
Fogjon helyet jóságos komolyan
Itt, hol a szellem többi óriása
Lábtát csókossza a futó folyam.
Válása fájt, közöttünk maradásá
Mint jóleső vigasztalás, olyan.
Ember volt, de az Isten küldte nekünk,
Ha hűn imádnunk, érely a mi vétkünk.

GÓBI IMRE.

UTAZÁS ISMERETLEN ÁLLOMAS FELE.

III. rész. — Az olmetzi várfogságban.*

1. Budától Olmützig.

Mikor 1849-ben, mint már elítelt foglyokat, Olmüez vára egyik bástyájába újra behelyeztek, már csak kevesen voltunk azokból, kikkel először töltünk vala négy hetet e bástya falai közt. A grókok közül Baththányi Lajos porhüvelye már akkor a pesti szentferenczrendű barlók templomának sirboltjában volt elrejtve; gr. Zselenszky Lászlót szánczunkúra itelték volt, de mint beteget Budán ápolták, s így csak gr. Károlyi István utazott velünk Olmützig, s az első éjet külön helyiségben ottantölté, de már másnap reggel tovább szállították, ha jól tudom, Josephstadta, Csehszágba.

Mindössze tizen voltunk még ez alkalommal együtt a régiékből; a két évre elítelt esztergomgyei volt esküdt, Szabó Alajos és a volt német színhész, Rémay Károly; a három évre elítelt budapesti nyomdatulajdonos, Eisenfels Rudolf, a sokoldalú Fidler Gyula, a pesti ügyvéd, Gyöngyössy Horváth Imre, és a zongora-művész Szerdahelyi Eduárd; a hat évre elítelt volt eszti plébános, Gaál Tádé és a volt kegyesrendi budai tanár, Perlaky László (jelenleg dr. Perlaky Mihály); végre a husz évre elítelt egykori bieskei lelkész és a halálra ítélt, de 20 évi várfogságra megkegyelmezett volt pécsi hírlapszerkesztő, Newirth Adolf.

1849 október 25-dikén délután átszállítottak bennünket az Újépületből bérkocsin az ideiglenesen már járható lánczvidon át Buda várába, ugyanazon József-laktanyába, hol az év elején majdnem négy hónapig éltünk volt, s hol az ismert porkoláb fogad. Mindnyájunkat jól ismervén, nem vonakodott Rémay indítványára egy kis barátságos estély rögtönzéséhez s maga és a szolgálatára álló katonák segélyével hozzájárulni, s így történt, hogy az utolsó vacsorát, bút-bánatot perczekre magunkba fojtva, körülményeinkhez képest elég vidáman költöttük el Buda várában, melyről egyikünk sem tudta, látja e még majd valaha.

Másnap, pénteken reggel okt. 26-án gyalog sétáltunk le biztos őrizet alatt a bombatérre, hol gőzhajóra kell vala szállnunk. A Dunát és környékét azonban olyan sűrű köd lepte, hogy a hajóskapitány nem engedett beszállni, de azt

* E cikksorozat két első része lapunkban régebb jelent meg; jelesen a 2-ik rész a «Vasárnapi Ujság», f. évi 8—17. számában.

sem tudta előre, mikor lehet indulnia. A legteljesebb szélcsend mellett sejteti sem lehet, hogy az idő mire fordul. A bomba-téren most is áll egy oszlopos kis épületke, valaha őrhely, most árúbóde. Akkor is oda helyezték öreinket, és minket a tornácban engedtek időzni. Ez elég kínos várakozás és féltékenkedés volt, és a végtele-nig látszott nyulni, míg végre tizenegy óra tájban a hajó kéménye füstölni, a hajósnap futkosni, a kapitány szava hangzani kezdte, s akkor több oldalról kocsik érkeztek, melyekből urak, asszonyok, gyermekek, eselédék egyenesen a hajóra szálltak, de jötték olyan kocsik is, melyekből katonatisztek és mellettek fogolyfele uraságok szintén a hajón tüntek el szemek elöl. Második csemetéskor felkaptuk kicsiny podgyásunkat, és rüléptünk mi is a hajóba vivő pallóra s bár a köd teljesen még nem mult vala el, harmadszor csemetétek, a kerekék dübörögni kezdtek s felóra múlva már csak a Budapest és Vác közt elnyúló kietlen, hideg, elhagyott partok haladtak el szemek elöl.

A hajó földézetén szabad volt a mozgás; de vajmi keveset éltünk e szabadsággal, mert mindele más nép is utazván velünk, resteltük a kezét-lábat összekötő lánczokat látatni olyanokkal, kik talán semmit sem tudván az ügyről, melynek áldozatai valánk, azt hitték volna, ki tudja, mily veszedelmes gonosztervek forognak köztök. — Gyöngyössy Imrénél azonban, mint volt pesti ügyvédnek, itt is akadtak ismerősei, kiket kevés szóval fel lehetett világosítani az ügy állásáról, s kik azután a hallottakat készségesen terjesztették, s pár óra mulva, a kivel szembe jöttünk, mind a tisztelet, részvét és sajnálkozás kifejezésével arczán, intett üdvözlöt felénk.

A többi közt a földézetet övező léczán ült kézi munkával elfoglalva egy pár leány is. Ezek egyikében ráismert Imrénél egy terézvárosi egykori pártfogoltjára, kit nem tudom mily csekély ügyben védett volt a törvényszék elött. A leány Imre közeledtére felállt és résztvevőn üdvözölte, sajnálatát fejezve ki, hogy így látja hosszú idő óta újra és kérdezősködve, hová viszik és mennyi időre. Utóbb többen is ereszkedtek vele szóba és igen okos, értelmes és hazafias érzelmű leánynak mondták. Bécsbe utazott rokonaihoz, mert — úgymond — a pesti élet ősz óta végtelenül szomorú. Sokan vannak testvérek, s így könnyű szívvel követi bécsi rokonai meghívását.

Többnyire némán és az elvonuló tájakat, Vácot, Nagy-Marost, Visegrádot szemlélgetve töltöttük az időt. A hajó lapátos kerekének minden fordulása közelebb-közelebb vitt az ország határához, és bár nem tudtuk melyik erődbe, de azt tudtuk, hogy ki az országból szól az ütend. Igyekeztünk jó mélyen bevésni lelkünkbe a fel-táruló és gyakran változó képeket, igyekeztünk betelni a haza levegőjével és ha valami feltűnő vettünk észre, el nem mulasztottuk rá irányítani társaink figyelmét. Az étkezést nem végeztük sem közösen, sem egy időben, hanem kiki, vagy párosával vagy egyedül, izlés és tetszés szerint. A köd délben sem oszlott el egészen és este felé egyre sűrűbb lett, annyira, hogy a komáromi Dunán veszteltünk az éjen át, s reggel is későn szedték fel a horgonyt.

Az éjet többet magammal vetkeztem és ülvé töltöttem egy úgynevezett kabinban, melyet a hajó pinézerei voltak szivesek átengedni, valószínűleg gróf Niezky Kristóf közbenjárására, kit szintén bilincsekben szállítottak velünk együtt Pozsonyba. Hová lett azontúl, azt nem sikerült kipuhatólnom; de az együtt eltöltött éjjeli hosszú órák alatt igen derék, nemes szívű, nagy tapasztalású úri embert ismertünk meg benne, kit mint gróf Baththányi Lajos segéd-tisztjét őrnagyranggal, mikor Sopron és Vas megyékben nemzet-őri szolgálatot tettek, a mi még 1848-ban őszzel

történt, most állítottak volt hadi törvényszék elé s nemrég itelték el várfogságra.

Aludtunk is, a mennyire ülvé és vetkezetlen tehetők, míg végre virradni kezdett, s most már kevésbé sűrű lévén a köd, Komárom városát, várát és táját vetjük szemügyre. A hajó nagy-sokára megindult és fennakadás nélkül tette meg útját Pozsonyig. Érdekes volt a Duna e részén nezni a kapitány, a kormányos, de még a hajósnapnak is folytonos feszült figyelmét és aggodalmát, nehogy zátonyra jussanak. — A partok alacsonyok s a hajózható ágnak mind a két oldalán sűrű fűzesek zárják el a látást a távolabbi vidékre. Midőn a reggeli után újra szétéztünk a hajó fedélzetén, úgy találtuk, hogy mindenik társunknak már akadt tegnapról való ismerőse, kivel beszélgethetett. Legfeltűnőbb volt az egykori bieskei lelkész tiszteletteljes, de félreismerhetetlenül bizalmas társalgása az egykori beszercezbányai püspökkel, az áldott emlékü, akkor még javakorában élt Rudnyánszky Józseffel. A püspök felismerhető, úgynevezett félpapi, félpolgári öltönyben volt, a lelkész egészen polgári ruhában; botorváltatlan arczczal. A püspök közeledett előbb a magába mélyedten ülő, s az egyes csoportokat nezegető volt paphoz, kit, mint egykor a beszercezbányai egyházmegyének tagját, most felismert s megszólított. A kettő azután jó sokáig sétált együtt a hajó hosszában. A püspök elbeszélte, kik és micsoda vándakkal áztatták el őt felsőbb helyen, pedig minden búne abból állt, hogy a Kormöcz felé vonult Görgeyt bars-szentkereszti kastélyában nem fogadta ellenségül. Azután apróra kikerdezte egykori papját, hogy mióta ugyancsak Bars-Szentkereszten, 1846-ban júliusban elváltak, miként folytak dolgai és mit véte-tett oly szörnyűt, hogy, mint a püspök mondá, elismert *pater pacificus* jelmeze daczára, husz évi várfogságra ítéltették el vasban! A fordulat annyira meglepőnek tetszett, hogy püspök és pap a legkomorabb helyzet daczára, melyben voltak, kénytelenek voltak erőt venni magukon, hogy nagyot ne nevéssenek és a jelenvalókat, kik mind az érdekes sétálókat nézték, meg ne botoránykoztassák.

Már délután volt, mikor a hajó Pozsonynál a rendes állomáson kikötött. Órkatonák sorfala közt vittük málháinkat át a partra. Egy-egy korszorítással búcsuztunk el új ismerőseinktől. Már a partra léptünk, midőn egy fiatal uti társunk, kivel szintén a hajón ismerkedtem volt meg előszőr, ő is ott hagyta a hajót, kezemet megfogá, s mielőtt észrevettem volna, egy darab papirost csuszottatott markomba, de midőn észrevettem, már a távolból köszöntött újra. Nekem lehetetlen volt utána iramodnom, s nem tettem egyebet, mint elrejtetni a becses emleket, hogy az örök ne lássák. Mikor később a papirost kibontottam, három darab kormözei aranyat találtam benne. Eltettem emlékül, azon szándékkal, hogy idővel kamatostúl vissza fogom fizetni!

E fiatal ember megérdemli, hogy még pár szóval bemutassam. Egy baranyamegyei ev. ref. lelkész fia volt. A neve Fodor Mihály. Kereskedést tanult s útban volt a külföldre. Utipenzéből szakított három aranyat egy husz évre elítelt fogoly számára, kit most látott először és valószínű volt, hogy utoljára is.

Pozsonyban az úgynevezett vizivárosi lak-tanyában szállásoltak el. Ott elzártak külön, elég szoros helyre, a honnan csak keveset lehetett látni és hallani az épület egyéb részeiben, mint értesültünk, nagy számban elzárt rokon soruaktól.

A vasárnap, okt. 28-ika elmúlt isteni tisztelet és bármilyen könnyebbség nélkül. Nagyon nyomasztó érzés az, mikor az ember a legközelebbi huszon-negy órára sem látja előre, mi fog vele történni.

Mindenkünk érezte, hogy ilyen körülmények közt hiábavaló kisérlet volna vidámságot színelni vagy egymás vidítását megkísérteni. Régi bajtársak voltunk és közösen éreztük, hogy ilyenkor legjobb hallgatni, hadd kövesse kiki magában saját gondolat-irányát. Egyesek beszélgettek ugyan egyszer-mászor egymással, de közös beszélgetés, melyhez azelőtt szokva voltunk, itt nem fejlődött ki.

Estefelé azonban beszólt a porkoláb, s a bieskei volt papot elvezette magával; mint mondá: a püspök óhajta meg egyszer látni. Vagy felóra múlva visszajötték és akkor bejelentette a porkoláb, hogy holnap reggel utra készen legyünk, de a kérdésre, hogy hová, azzal felelt, hogy legyünk türelemmel, majd megtudjuk holnap. Erre azután megjűlt a közös társalgás és a bizonytalanság, legalább egy részben, megszűnővén, neki adtuk magunkat a társalgásnak. Együtt maradtunk-e, két évesek és husz évesek, papok és polgáriak, s ha együtt maradtunk, holnap ilyen időtájban hol leszünk, s ha szétosztanak, kit ide, kit oda, találkoznak-e még az életben? Abból, hogy a püspök még egyszer kívánt egyik társunkkal beszélni, azt következtettük, hogy ő bizonyosan tudja, hogy csak Pozsonyig jött velünk, azontúl őt máshová fogják szállítani. Ugy is volt. Ő még egy pár napig ott maradt, minket pedig kivettek a vaspálya állomására és beültettek, most az egyszer nem úgy mint augusztusban, első osztályu, hanem bizonyos falócás harmadosztályu kocsikba, melyekben csak ülni lehetett, állni nem, olyan alacsonyok voltak, padjaikkal a kocsiodalok hosszában, egymással szemközt. A köd erre felé nem alkalmatlankodott. Hűvös reggeli szellő és borongós ég kísérték ki bennünket az alagutig, ők fogadtak az alaguton túl, s némileg megnyűlvél bele merültünk a változó tájak szemléletébe. A ganserndorfi állomásnál azután elvált további utunk irányja éjszak felé, s ekkor már bizonyosak voltunk, hogy valamelyik morva vagy csehországi várba vagyunk utban.

Preraund azután kissé nyugatra fordult a vonat s szinte megkönnyebbült a lelkünk, mikor bizonyos lett, hogy a már ismeretes olmetzi várba térünk be újra. Igen is, oda tértünk be újra, a Szent-Katalin kapu be, onnan balra a bástya torkába vezető kisebbik kapun át a két felől elzárt szűk utcába, az apácák zárdájával szemben. Délután négy óra felé lehetett, mikor a kaput bezárták hátunk mögött, melyen belül azután szabad volt álmodoznunk a korábban vagy későbbben bekövetkezendő napról, melyen ugyanazon a kapun át vagy kivisznek a katonai kórházba és talán a temetőbe, vagy elszállítanak még másfelé, mert hiszen még több más helyen is tudnak a várfogságra ítélt magyarnak szállást adni; vagy pedig — a mit alig mertünk remélni — vissza fogunk térhetni Magyarországra, melynek fennmaradása fölött a márczius 4-iki charta és a világi fegyverletétel, meg Komárom kapitulációja daczára sem kételkedtünk egy perczig sem. Éljent, harsány és egyhangú éljent rebegve a hazára, léptünk be a bástya gyomrába, kiki abba a zárkába, melyet a porkoláb kinek-kinek megjelölt, sokat mondó készsörítással valva el, s egymásnak mély sóhajjal jó éjszakát kívánva!

(Folyt. köv.)

A TENGHER MÉLYSÉGE.

A legnagyobb hegység a földön a Himalaya és eddig az angolok által Mount Everestnek nevezett Gaurisankart találták 8840 méterrel a legmagasabb oromnak, a mi azonban nem zárja ki, hogy a hegységben idővel még magasabb csucso-akat is találjanak, mert hiszen előbb a Csimbarraszt tartották a legmagasabb hegynek és másokról is azt állították, hogy magasabbak, mint a Mount Everest.

A hegyek magasságát trigonometriailag köny-

nyü dolog megállapítani, de a tenger legmagasabb mélységének meghatározása sokkal nagyobb nehézségekkel jár és bizonyosan hosszú idő fog eltelni, míg a felől tisztába jöhetünk. Körülbelül 20 éve, hogy nagy mélységeket meg tudnak mérni és már eddig is oly mély helyeket találtak, melyek méreteikre nézve a legmagasabb hegyekkel versenyeznek. A legmélyebb megmért hely Japán keleti részén van, 8512 méternyi, tehát csak mintegy 300 méterrel kevesebb mélységű, mint a mily magas a legmagasabb hegy. Az atlanti oceánban is találtak közel ily nagy mélységeket, így pl. a nyugot-indiai; szigetek mellett 8000 méternél mélyebb a tenger.

A tenger mélyének megmérése újabb időkben nagyon tökéletes lett, sőt képesek vagyunk a mélységből még a talaj alkatrészeit is felhuzni. Minden művelt állam nagy hadi hajóin vannak ily mérő zsinégek, némelyike 72,000 láb hosszú, azaz körülbelül három mérföldnyi. Az óriási zsinogot a hajó hátsó részén tartják; használat előtt fordítható hengeren feltekerik s ezen megerősítik a mérő szerkezetet. Ez egy üres vas rud, rajta tányéralakú, közepén átlukasztott sülők. E sülők azonnal leesnek, ha a mérő készülék eléri a talajt s ezáltal nyomás gyakoroltatik feléle s az üres vasrud beesvén a tengernek jobbra lágy talajába, kiszopít vesz magába s a felsavas után szelentyű által önmagától bezáródik, úgy hogy ily módon a tenger talajából s a benne levő szerves anyagokból mustrákat hoz magával. A sülők kibontakozását, tehát a tenger talajának elérését, különös módon veszik észre. A zsinog belefont szines gyapot-szalagok által van jelölve 50—50 méternyi s azonkivül még 200 méterenkint. Ily 200 méteres távolságra a fonal kezdetben 40 percz alatt fut le, de 2000 méternél nagyobb mélységben már 75 s 4000 méternél 110 percz alatt, mivel a leeresztett zsinor a vízben surlódnak van kitéve. Az órák kezében tartó tiszt minden pillanatban láthatja, mennyi idő tölt el s mily mélységre hatolt a zsinog szelentyű vége. Abban a pillanatban, midőn a sülők leesnek, e fokozatos menetben ugrás áll be, a mennyiben a zsinór azután lassabban esik s csak a saját súlya következtében. Ellenmérések mutatták, hogy ez a módoszer aránylag igen fontos eredményeket mutatthat fel.

A hőmérőket kitüntetésére a különböző mélységekben a zsinórhoz külön e célra szolgáló hőmérők vannak kötve, melyek képesek ellenállani a víz nyomásának, azonkivül oly készülékek, melyek a felsavasárnál maguktól bezáródnak s vízpróbákat huznak fel. Megemlítjük egyúttal, hogy 3000—4000 méter mélységben állandóan +2,5° és 0°C hőmérőket találtak. A lesülédő mérőn 4000 méternyi mélységet körülbelül 3/4 óra alatt ér el, felhozatala azonban, még ha gözzel eszközlik is, több órába kerül.

A DÉVAI KIRÁLYNAPOKBÓL.

Magyarország egyetlen vidéki városának sem jutott részül még olyan szerencse, mint a minő a kicsiny Dévát hírnevéssé tette szeptember közepén.

Egy hétig, 15-étől 21-éig, tartózkodott falai közt a király, és a király körül családjának hat főhercege, az országnak két minisztere s egész sor katonai és udvari főméltóság képezett ragyogó környezetet.

Itt volt az ősi koronának és a népekszeretetének nemes örököse, Rudolf; s itt a királyi első unokatestvére, az életéről és vidor ifju Ferencz Ferdinánd főhercege; Albrecht, az ősz hadvezér; Vilmos és Rajner tisztes alakjai, és a Habsburgoknak körül metszett magyar sarja, József főhercege.

Baró Orczy Béla, az ő felsége személye körüli és egyúttal belügyminiszter az udvar ügyeit intézte; b. Fejérváry Géza, honvédelmi miniszter pedig mint egy delcege harczi lovagolt felséges urunk mellett a hadsorok elött.

Beck, gr. Degenfeld, gr. Paar, Gräf, b. Piret, b. Popp, hercege Thurn-Taxis, gr. Wolkenstein stb. altábornagyk és tábornokok egész sora lett otthonossá a kicsiny Déva utcáin.

A «NAGY UDVAR» DÉVÁN, A KIRÁLY LAKÁSA SZEPT. 15—21-ÉN.

Dörre Tivadar rajza.

Az európai hatalmak fényes öltözötű katonai küldöttjeit ugy megszoktuk, mintha mindig itt laktak volna. És az a tarka nagy személyzet, a mely ennyi legfőbb és fő urnak kíséretében jött, látványosabbá tette Dévát bármely elképzelhető színháznál.

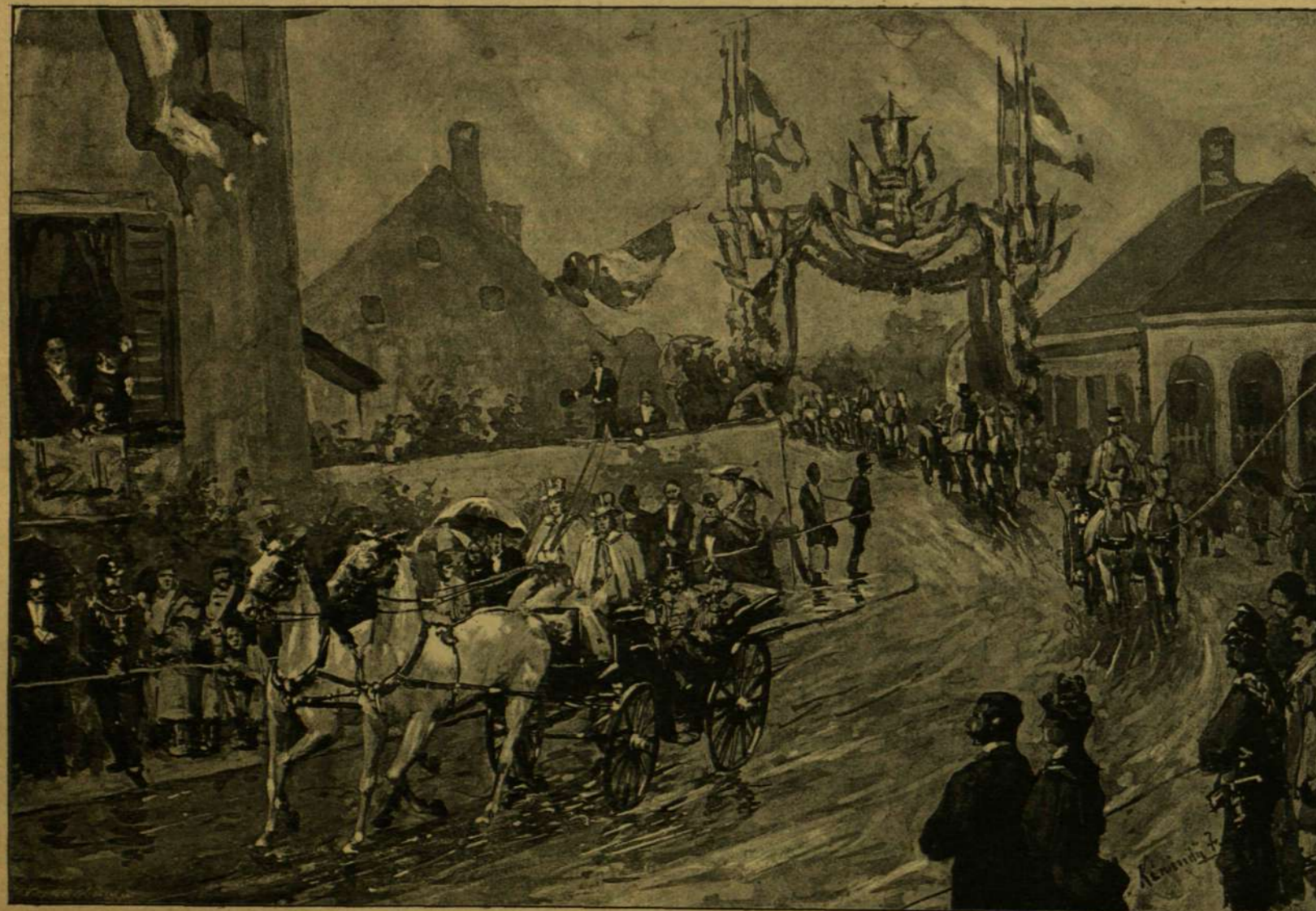
Nincs szó róla, hogy a dévai fogadás fényét a kolozsvárral állítsuk párhuzamba. Ott, a régi fe-

jedelmek székhelyén, a főurak tartózkodási pontján az összes Erdély jelent meg, népesebbé téve több magyarországi törvényhatóság küldöttségei által. Ott összpontosult minden, a mi történelmi névben és fényben a multakból fennmaradt.

Déván a nagy, de szegény Hunyadmegyén kívül csak Arad város és megye s a Lugosi görög-

kath. püspökség járultak hozzá a hatás emeléséhez.

Sőt most már bevallhatjuk, hogy a megye és város román lakossága bizonyos passzív magatartást tanúsított a király fogadásánál is. Ellen-tüntetést nem rendeztek, de visszavonták magukat. A vidéki nép sokkal kisebb számban jelent meg, mint várni lehetett és lobogót az összes

A KIRÁLY MEGÉRKEZÉSE DÉVÁRA SZEPT. 15-ÉN.

Kémény Jenő rajza.

dévai románok közül csak kettő tett házára. Templomuk, kaszinójuk is lobogtalanul állott.

Daczára ennek a kis város királylító pompában ragyogott s idegen nem is vehette észre, hogy a lakosság egy része királyi fogadásánál is követi a Nagy-Szebenben elhatározott szerencsétlen passzívpolitikát.

Annyi tény, hogy a király és főhercegei igen jól érezték magokat Déván és ennek kifejezést is adtak ismételve. A király búcsuszavai szept.

mely Hunyadi János korában 56 falura terjedt ki.

Ez uradalomnak s azzal együtt a várnak és palotának birtokosai az idők során sokat változtak. Legrégibb, a kiról a történelem emlékszik, Decebal dák király volt. Birták később: Hunyadi János, Zápolya János, Geszti Ferenc, Bethlen Gábor, Szécsi Mária, a Rákócziak stb.

Miőn Erdély I. Leopold alatt visszakerült a Habsburg-ház alá, Steinville tábornok ült be a «magyar udvar,» a melyen sokat bővített, javított, kényelmes palotává tette.

B. Noposa Ferenc birtoklásának a kert rendezésében maradt emléke; b. Noposa Elek pedig a kertre nyíló földszinti házat tette kényelmes lakássá.

Ebben a földszintes házban szállásolt ő felsége Rudolf trónörökösrel együtt. Kettőjük számára 6 szoba volt berendezve.

Az egyemeletes főépület földszintjét az udvari konyhák, kamarák és czukrászat foglalták el. Emelétén, a megyegyűlések és hivatalok helyén, voltak az elfogadó- és ebédlő-terem, a legfelsőbb irodák és az ő felsége irodái főtisztjeinek szállásai.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS MEGÉRKEZÉSE DÉVÁRA SZEPT. 18-ÁN ESTE A KIVILÁGÍTÁSKOR. Kémény Jenő rajza.

22-dikén ezek voltak: «Igen kellemes napokat töltöttem Déván; emlékezetemben fogom tartani. Köszönöm mindnyájoknak.»

Az elszállásolás lepelt meg és indított elismerésre mindenkit. Ő felsége nyugalmas, esendes helyen egészen magára volt a trónörökösrel. Elfogadó- és ebédlő-termei alkalmasok és elég nagyok. A király lakásául a híres dévai vár alatt fekvő «nagy udvar»-t választották ki, a melyeket mai képünk bemutat.

A «nagy udvar» a várhoz tartozott s együtt képezték székhelyét a nagy dévai uradalomnak, a

Később Hallerközi Haller Jánosra íratott az egész uradalom 90 esztendőre. Ő rendezte műz-léssel a ma is meglévő nagy kertet.

A Hallerekről megint visszaszállván a kincstárta, egyideig házilag kezelték.

1865-ben b. Noposa Ferenc, akkor főispán, most a királyné főudvarmestere, haszonbérbe vette az uradalmat 90 esztendőre.

Később átadta öcsésének, b. Noposa Eleknek, tőle a főberletet a Horváth és Bilkei cég vette át, a nagy udvar főépületét pedig a belügyminiszterium, a mely átengedte megyei székházul, a míg a megyének tervbe vett saját háza felépül.

A királyi lakásból külön lépcsőn a kert felől lehet fölmenni a főépületbe, míg a rendes feljárás az épület közepén van.

A királyi lakás kertü homlokzata előtt rózsasorok vonulnak végig: azok közepéről kiindulva pedig a kertben végig öreg gyertyánfák képeznek árnyas sétatályt. Ugy a kertben, valamint a kertü feljárnál római szobrok képezik az ékítést. A kert külső részei nemes fajú gyümölcsfákkal, a báró Noposák ültetvényeivel, vannak tele.

Azt a földszintes lakást a Horváth és Bilkei haszonbérbe cég engedte át, a főépületet pedig a megye tisztikara és a királyi adóhivatal.

Ö felsége lakásának udvari homlokzata előtt, a terjedelmes négyszögű udvaron mellekélyeségek és istállók vannak.

A nagy udvarba két kapu vezet be. A külső Bethlen Gábor czimerét és feliratát őrzi, mely utóbbit nem rég közzöltük. A tornyos belső kaput Steinwilt építtette és szentek szobraival látta el.

A egész telekre ráhajolnak a várhegy sziklái és rendkívül regényessé teszik fekvését. Ezeket a sziklákon gyultak fel 18-án az örömtűzek és ezekről hangzottak le két katonai zenekar s a dévai dalárda dallamai.

De nem csak az ország tényleges és leendő királyának volt elég kényelmes lakása a 4000 lakosú Déván, de még az udvari kíséret egy részét sem kellett szállodába küldeni; körülötte volt elhelyezve. Albrecht főherceg nagy udvara a tanítóképzésben talált kényelmes elhelyezést. A többi főherceg, miniszter és főúr pedig magánlakásokban. Mindnyájan kifejezték meglepetésüket a felett, hogy ily kis városban annyi kényelmes lakás található.

A díszítésekben jelentékeny része volt az államasútnak, mely az indóházat és környékét pompásan ekítette. Az indóházról bevezető hosszú vonal és a város utcáinak díszítése azonban a megye és a lakosság feladata maradt.

A városon keresztül folyó Cserna-árok hídján lombbal és lobogókkal díszített diadalkapú állott. A Kémény János mesteri ónya alól kikerült egyik képünk azt a jelenetet tünteti fel, mikor a király szeptember 15-dikén bevonul ama kapu alatt, balján báró Orczy Béla miniszterrel, sűrű esőben.

A Kémény által tervezett nagy diadalkapú a főutca végén állott. Tetején gyönyörű Hunia-szobor; ugyancsak Kémény műve. Innen a király lakásig vezet egyenes utca árbozokkal, lombfüzérekkel és lobogókkal volt borítva. Hátterben a festői várhegy.

Kémény második képe azt a jelenetet mutatja, midőn szept. 18-án este a város másodszer volt teljesen kivilágítva; a várhegyen és nagyobb téreken magnézium lángok égtek s a 10 órákor megérkezett trónörökös a diadalkapú alatt éppen átvonul királyi atyjához.

Mindenki elismerte, hogy ez este különösen pompás volt Déva.

RÉTHI LAJOS.

OLYMPI VERSENY.

Ábrándkép

a budapesti nemzeti színház ötven éves fennállásának ünnepére

Irtá: JÓKAI MÓR.

(Szintér: Olympi berek, babérróval, háttérben havas hegyromok, vízeséssel. Az első képnél ködfátyolon át Olymp isteneinek csoportozata festve, mely a zenei nyitány alatt látható s annak végeztével eltűnik. — A szintér két oldalán az előtérben áll két Eszmiény: Mult és Jelen: nő-alakok. Az egyik régi római viseletben, a másik mostani divatszertben. — A Mult kezében egy varázstűköt, melyvel fényt vet, a merre fordítja. A Jelen kezében varázsfáklya. — Középen egy tripózon van egy nagy mellszobor álarca: a delphi oraculum közléje, előtte oltáron láng ég.)

Oraculum. Kik vagytok?

Mult. Testvérek és ellenfelek.

Jelen. Ikkrek, kik egymástól születtek.

Mult. Együtt soha; de elválhatlanok.

Az én nevem: az átlátszó sötétség,

Melyben minden meglátszik, a mi volt.

Jelen. Enyém a fényugárból szőtt homály,

Melyben nem látszik semmi át, mi lesz.

Oraculum. Rejtélyetek megoldám.

Testvér és ellen, egymástól születt.

Elválhatlan és együtt nem levő

Ikertársak neve «Mult» és «Jelen».

Miért jövétek?

Mult. Versenyt támasztani egy «zöld levélért».

Jelen. Levélért, melynek «babér» a neve.

Oraculum. Hogy hívják versenypályátok nevét?

Mult. Fényen, melyen Thespis kordéja gördül.

Jelen. Avult név! Thespis nem jár talyigán már.

Pályánk neve most szebben hangzik így:

A deszkák, melyek jelzik a világot.

Mult. Es mégis fényesebb az én világom,

Hajdan valának cserép-koronák

S arany művészek.

Jelen. Állítod talán,

Hogy most cserépművészek hordanak

Arany, ezüstből készült koronát?

Mult. Akkor az eszmiény a czél, az ihlet.

Jelen. De most az élet, szív és szenvedély az.

Mult. Az én világom mind, mi halhatatlan.

Jelen. És az enyém, a mely örökkön ifjú.

Mult. Hol Roscius, hol Mnester és Páris most?

Kik egykor Rómát ójgöngsbe hozták.

Jelen. Bizony dícső művészi kor val!

Saját arczat a Mimus nem mntatta.

Hanem lárvát tartott eléje, jó nagyot,

Szájában öblött, hogy a hang kiférjen,

S skándálta, mint a latorja-fokot

A költő pattogandó verseit.

És hogyha fenkelt hangot pengetett,

Felhuzta a magas sarku cothurnust.

Böggött, ha bús volt; — röhögött, ha vig.

Gyöngéd szűz jelmezében nagy kamasz

Sipogta versét jéze-hangokon.

S milyen volt hozzá aztán a zene?

Csilingelő háromszög, óthuros lant,

Szájához kötött kettős eszlök-tilinkó,

Pán sipja, s a kézzel vert esörgetyűs dob.

Nézd, a te multad képe mily dícső.

(Fáklyával megvilágítja a háttérben eltűnő ábrát.

Régi római színpad, álarca alatt játszó színészekkel, zenészekkel, táncosnokkal. Jellemző zene hozzá.)

Tapsolj tehát! Im itt a clasianus kor.

Mult. Hát a palimpsest úján irt sora,

Mely a régi írást takarja, jobb talán?

Avult álarca helyett most éb a chablon.

Hajdan a költő szellem-hősei

Szerint csinálták álarcaikat,

Ma emberéhez készít szerepet.

Eltűnt a pathos, nincs többé cothurnus...

A művész uton-utófélen szedi

Mintáit: eltanulja a paraszt

Görömbaságát, uri rend negélyét.

Harezsztul helykeséget, porleánytól

Legyeskedést, hivalgást uri hölgytől,

Népszónoktúl tanul világverő hőst,

S tükörből a gyöngéd szerelmeit. —

Tanul nevetni, sirni, felhevülni,

S görösközött meghalni kinosan.

S ez mind chablon. Hát még a jelmezek?

Egy örült daemon rémszeszélyei,

Ki az embert majomná visszagyúrja.

És a zene, mely most már nem «kísér»,

Hanem «kísért», ez a jelen művészet, —

A te valárd szellemországod ilyen!

Im, tapsolj hozzá! Itten áll a képe.

(Varázstűkével oda világít. — Ujabbkori színpad, az ismeretesebb chablon-alakokkal, a karrikaturába menő divatjelmezekkel, zeneszerző, öreg dob, óriási trombitákkal. — Jellemző zene hozzá.)

Oraculum. Nem verseny ez; versenygés, mit követtek.

Egymástól távol álló nemzetek,

Kiket elválaszt annyi ezredév,

Egymással szembe nem állíthatók. —

Mit tartott szepnek Róma, Parthenopé

S viszont a Spree, a Themze s Rajnaparti

Athenae mit nevez most ideálnak?

Már a fölött maguk az istenek

Sem ítélnének. Am mutassatok

Fel egy helyet, egy népet, egy hazát,

Melyben magától, mint a pegazus,

Szülemle meg és nőtt fel a művészet.

Annak multját, jelenjét vessük össze

S itéljük el, kit illelt a babér?

Mult. Én tudok olyat. Ister partjain

A távol Scythiától szállt meg egy nép,

Harezban erős, játékhöz nem tudó:

Testben-lélekben egyformán kemény

S a még keményebb sorssal daczó.

Oh, hány csapatnak kellett őt leverni,

A míg megtudta, mi a szenvedés?

S meddig kellett a fájdalomnak érni,

A míg hangos szavakkal változott,

A melyeket egy bujdosó dalár,

Óthontalan bolyongó énekes,

Kobzát pengetve, átadott a szélnek,

S a szélnél változóbb ember-sziveknek!

Nézd, ez a hely volt bölcsöd otthona.

(Török temető, Budapest a kerepesi-ut felől nézve.

Elől turbános sírkövek, török sírok, melynek helyén épült

amai nemzeti színház, hátrább Pest omladozó bástyái; a hatvani kapu egy fonott sövény, mely a mostani Károly-körút és Deák-Ferencc-utca helyén a város kerítését képezte; sáncz-karórosok, a hírhedt «ron-della» egy tágas kaszarnó, melyben a század elején a magyar színészek előadásait tartották. A leghátalsó térben Buda karosu minaretekkel. Az égen a fogyó félhold, Mátyas templomának a tornya fölött. Egy török siron ül Tinódy Sebestyén elmélőzve, kezében lant, előtte vándorbot letűzve, ráakasztott kobakkal. Zene. Tinódy költeményeiből távoli ének-kísérettel: «A régi gonosz idöket éneklek.»)

Jelen. Mi szívszorító egy tekintet ez?

Török sírokkal fedett temető.

Sötétlő bástyárom, korhadt palánk,

Mely a bozóthoz elvész. Ott a sápadt

Égbolton felnyúló török moshéké.

Mért hívod ezt az én bölcsöm hónapnak?

Mult. Ez Budapest, «Magyarhonnak szíve.»

Az a sötét körönd formájú bástya,

Az a magyar művészet menhelye,

S a sírhalom, hol ama vándor ül,

Hátát a turbánkoszorúta emlék

Kövéhez vetve, a csarnok helye,

Melyben a honni múza megpihen,

Jelen. S ki e fakó alak? E bús magyar?

Mult. Ez a te ösöd, a vándor dalár,

Ki egy személyben költő és színész.

Kezében ott az egész zenekar,

Az a koboz; — ők ime hárman együtt:

A költő, a lant, és az ég viharja

Bejárják a hazát és énekelnek

Elmúlt napokról, hősekről, dícsőkről;

S azoknak hosszú szenvedésiről.

Kezdi a dal, folytatja a koboz

S bevégzi a viharok orgonája.

Az a te ösöd! Vándor-botja ott

A te családod! Nézd: ez a mesés bot,

A mely a földbe tűzve meggyökérik,

Virágot hajt, belombozza vidékét,

S utódnak arany gyümölcsöt oszt.

De megkívánja, hogy a víz, a melylyel

Öntözgetik, mind forró köny legyen.

Jelen. El, el, káprázat! Ez csupán mese,

Álom-mutatta rém. Hagymázos ábránd.

E romantjának híre sincs sehol.

Töröld le onnan! Hadd álljon helyén

A látható, az érthető való!

(Fáklyával int: a kép elsötétül, alászáll, helyében

ott áll Budapest mostani képe, madártávlatból úgy,

hogy az előtérben a nemzeti színház, az operaház, a

népszínház állanak; a háttérben Buda a kiépült ki-

rályi palotával, a Mátyas-templommal, mögötte a

fénylő nappal.)

Jelen. Nem mythos többé az, hogy Orfeus

Dalától a kőhalmoz utnák indult

És büszke templomná emelkedett.

Nézd, három templom áll ma itt e helyt,

Hol geniusa oltírán a nemzet

Dícsőségének áldozik.

Mult. Láttam születni mind e csarnokot.

Midőn az első fundamentomát

A legszerényebb hajléknak lerakták

Nagy emberek, — kicsiny volt a hírok,

De tetteik valának a nagyok.

Maguk elmúltak, el lettek feledve,

De a kő, melyet összeraktak, él!

Körül még pusztaság volt: — temető —

De legsivárabb pusztaság a szív:

A nagy közönség szíve: idegen.

Fehér hollónak hitták a magyar fészket,

Az is csak gunyhó-eszterhéja fészket,

A palotáig röpte nem vivé fel.

A költőt hitták akkor «nagy bolondnak»,

Művész vehette megfiztetelésnek.

Ha már «komédiás» nevet kapott,

Az eddigi «országcsaló» helyett.

És mégis támadt akkor egy hatalmas

Csoport: egy phalanx, mely a korszakot

Merész homlokával küzdelemre hívta.

Én láttam őket jönni, játszva győzni:

Láttam, hogy lett tüzze a jég előttük.

Nem volt esoda, hisz láng volt — mindegyik.

Jelen. Gyakran szépít a kortárs hű szerelme,

Hálás emlékezet könnyen hagy.

Talán nem is voltak oly óriások?

Mult. Igaz! Hibájuk az, hogy messzetűntek.

Élő szobor a színész alkotása,

A mint elhallgat, porrá is omol.

Talán nagy is volt? Hát ki mérte meg?

Ki festi le, ki önti meg szobornak,

Ki varrhat bimet arról, a mi szellem?

De nagyságunk egy mértéke megvan,

Volt versenytársa szerény hajlokunknak

Fényes, pompától terhes palota:

Előhaladt világhírű művészet

Kiművelt nyelvet hirdető olympja:

Patriciusnak, polgárnak kegyence.

Azzal kellett a versenytérre szállni:

S a honi műzsatóbar lett a győztes;

Bár a művészet szellemén kívül

Nem volt más fegyvertársa a diadalhoz.

Ki a dícsőségtelej idegen

Csillagot el tudá homályosítani,

Annak önfényben kellett ragyogni.

Pedig előltűk nem volt iskola:

Nem látták jobbat, maguknál kelőbbet,

De sőt el kellett irtani maguktól

A nyelvérzékkel, nemzet szellemével

Meg nem fért avult szokásokat.

Az érzélgés negélyt, siránkozást,

Felhőverő álpathozt, túlozást,

A vándor ponyva-sátrakon divott

Félszeg, szenvedő álérzéseket,

S helyettük újként megteremteti

Az ő igazból, nemzet jellegéből

Eredt modort, mozgást, szavallatot,

Melyben a nép öngyermeke ismer

s tömegesen nem lehetett előállítani. A földkéregnek igen jelentékeny részét képezi az agyag s így az előállítás feltalálása után gyökeresen meg fogtak változni a viszonyok s az alumínium veszélyes versenytársa lesz a ma iparunkban uralkodó vasnak.

Valóban már most is változni kezd a helyzet e tekintetben, bár még nagyon messze állunk attól, hogy egy kilogramm alumínium annyiba kerüljön, mint egy kilogramm vas. De a technika már annyira haladt e tekintetben, hogy az alumínium jelenleg csaknem oly olcsó, mint a réz, tekintetbe véve, hogy egy kilogramm alumíniumból háromszor oly nagy tárgyat lehet előállítani, mint egy kiló rézből.

A reformot, mint annyi sok más téren, itt is a villamoság felhasználása idézte elő. A feltalálók Coroles testvérek Philadelphianban, kik Lockportban egy vízesszel használtak fel arra, hogy agyagból egész gyárilag állítsák elő az alumíniumot. E czélra van egy a Brush-társaság által készített óriási dynamo-elektikus gépek, mely mintegy 500 lóerjű, úgy hogy a belőle kijövő villamos áram valóban egy háború emlékeztet s hatása alatt az alumíniumot rejtő agyagtömegek úgy olvadnak el, mint a vaj forró meleget. Egy más eszközt talált fel dr. Kleiner Zürichben, ki az alumíniumot a Grönlandban tömegesen előforduló kryolithból állítja elő igen könnyen s gyorsan. Ezek a találmányok oly eredményeket mutatnak fel, hogy már is alakult egy részvénytársaság, mely a hirschschaffhausen-i vezetés akarja felhasználni alumínium gyártására. Néhány év múlva ezek a gyártási módok még tökéletesebbek lesznek s az agyagvezést a vasnak hatalmas versenytársává növi ki magát.

Mivel azonban az alumínium, épen úgy mint az arany és ezüst, főképp csak más ásványokkal vegyítve használható az iparban, a vegyítési módok fejlesztéséről is gondoskodni kell. Egyik ily mód az alumínium-bronz, mely 90—95 rész rézből s 5—10 rész alumíniumból áll, oly fényes, mint az arany, csaknem oly hajlékony s nyújtható, e mellett szilárdabb az aczelnál is. A másik mód a Bourbonze-féle öntvény, mely 10 rész ólomból s 100 rész alumíniumból áll s egészen hófehér, igen könnyű és tartós.

Az alumínium-bronzot főképp szilárd tárgyak készítésére, az az ólomvegyületet pedig a könnyűeknél fogják használni. Alumínium-bronzból terelik készíteni többek között az úgyakat, a hajók páncéljait; s a Bourbonze-féle öntvényből ércpézt, könnyű hajókat stb. De ez alkalmazási módok jövőben természetesen még inkább megszorodnak s néhány év múlva számos oly tárgyat fognak alumíniumból készíteni, melyeket ma rézből vagy vasból állítanak elő, így kocsikat, függő lámpákat s más efféle.

Ma már alig lehet kétkedni, hogy a közel jövőben alumíniumot is sikerülni fog olyan állítani elő, mint vasat és ha ez az idő bekövetkezik, a tetszetős külsejű és könnyebben kezelhető alumínium hatalmas versenytársa lesz a vasnak és a mi korunk, midőn a vas és gőz uralma mellett már a "papír-korszak" név is előtérbe kezd lépni, egy újabb korszaknak ad helyet az ipar terén, az alumínium-korszaknak.

OROSZELLENEK TÜNTETÉS BULGÁRIÁBAN.

Koburg Ferdinánd fejedelem nehéz körülmények között él új országában. A határokok között egy sem pátolja őt nyíltan, határozottan, míg nyílt és titkos ellenségei száma végtelen. A leg-hatalmasabb és legtevékenyebb ezek között az orosz, melynek, mint Bulgária felszabadítójának, igen sok, részint őszinte, részint elkötele-

zett híve van az új államiban is. A nagy többség azonban már régóta belátta, hogy az oroszok a szabadító hadjárat fejében tulságosan sok követelnek a bolgároktól s ezért lehetőleg távol tartja magát az oroszoktól s nyíltan kifejezi ellenszenvét azon bolgárokkal szemben, kik akár naiv meggyőződésből, akár a bulekek hatása folytán az orosz érdekek előmozdító közegségönek.

Szeptember hó 12-én volt egy tüntetés, a legnagyobb régi idők óta. Az orosz párt lapja, a "Tirnovska Constitutia", az időben, az ostromlaptól megszüntetését felhasználva, igen heves cikket hozott a kormány, sőt maga a fejedelem ellen is. A nemzeti párt tagjai a fővárosban erre népgyűlést tartottak a székesegyház előtt levő téren. A népgyűlésen Zacharia, Sztójanooff és Volesev tartottak buzgó beszédeket a fejedelem és kormány mellett, melynek végzetével a néptömeg Volesevet vállaira véve s éljenzve vonult a fejedelmi palota elé, míg egy másik rész az orosz párt feje, Karavelov lakásához menve, az örökös rendőség daczára bevete annak alakait, valamint az említett lap kiadó-hivatalát is megtámadta. "Le az árulókkal!" s más hasonló kiabálások között. A palota előtt éljenző tömeg elrepte annak udvarát és kertjét s ekkor maga Ferdinánd fejedelem is megjelent az erkélyen. A hosszas éljenzés után felolvasták előtte a népgyűlés határozatait s a fejedelem, ki a tüntetésnek másik részéről ekkor még nem birt tu-

OROSZ-ELLENEK TÜNTETÉS A FEJEDELMELI PALOTA ELŐTT SEPT. 12-ÉN.

domással, erős, tiszta hangon így kiáltott: "szerezzetek engem s legyetek jó hazafiak: isten éltesse Bulgáriát!" A néptömeg ezután a nemzeti dalt énekelve elvonult.

A nevezetes tüntetést, mely különösen a fejedelem szavai miatt hosszas diplomáciai tárgyalásokra adott alkalmat, mutatják be most rajzban egy Lachmann nevű angolnak a helyszínen készített vázlatla nyomán.

EGYVELEG.

* A gyöngyöt a régiek napugárból és harmatból származtatták s a szeretet istenőnéjének szentelték. Gyöngynyák volt a házaskötélkék jelvénye. A rómaiak oly nagyra becsülték a gyöngyöt, hogy a hagyományban az ingatlanságok közt számolták fel, melyeket a családnak nem volt szabad elpazarolni. Ser-villa, Brutus anyja, oly gyöngyöt kapott ajándékba, mely 1.200.000 forint értékű volt. Pompejus diadalmát 32 gyöngykorona ékítette s Alexander Severus megtöltötte néjének, hogy két óriási gyöngyöt hordjon, nehogy felkeltse a római nők irigységét. Kleopatráknak is volt két óriási gyöngye, melyek közül egyet feloldott, hogy fogadását megnyerje, mely szerint egy millió értéket is képes meginni, a másik kettő hasitva a Venus szobor fülbevalója lett a Pantheonban. A mekkai templomban is őriztik egy nagy gyöngy, Mária nevű arab nő ajándéka, melyről mondják: "A mekkai Mária gyöngyfejtő sem", a mi az araboknál körülbelül azt teszi: "A világ kincsét sem." Jelenleg a legnagyobb gyöngy a spanyol koronában van. 136 karat súly s Gogibus hozta 1620-ban Indiából. Spanyolország templomaiban

igen sok a gyöngy. Guadeloupe-ban a Madona ruhája tisztán gyöngyből áll s a himzések rajta smaragdokból és rubinból. A gyöngyök becsé különböző hamar vész, könnyen törékenyek s egy század mulva fényük is elvesz. Régi sírokból kivett gyöngyök könnyen szét hullanak. A fejedelmi házasságoknál a gyöngy még most is nagy szerepet játszik. Régebben a gyöngyök jelölték a nemesség fokozatát, a grófok 9, a bárók 7 gyöngyöt hordtak a czimereken. A tündöklő gyémánt mellett a gyöngy szelid fénye az, a mi a nők szemében legállandóbban megtartotta kedveltségét.

* A bécsi Szent-István-templom építései egy évben oly kegyetlen rossz burt termett Ausztriában, hogy IV. Frigyes császár rendelkezése ezt a vakolatnál használták fel, mivel a rendelet szerint ez szilárdabb s erősebb lesz általa, s a börtönben sem mire sem lehetett használni.

* Telefon-összeköttetést létesítettek a szent-bernhardhegyi barátok a svájci oldalon St. Pierre s az olasz oldalon St. Chemy faluval. A telefonhálózat, a mennyire a hó s jég megengedik, még tovább is szándékoznak kiterjeszteni.

* A Chillon kastélyt a genfi tó mellett, mely a költői művekben oly gyakran szerepel, teljesen helyreállítják s nemzeti történelmi múzeumát teszik.

* Merjelen havasi tó túnt el Svájcban a Jungfrau déli lejtőjén, az Eggischhorn alján. Földrengés következtében a tó vize s a szomszédos jégár egy része a Rhone folyóba ömlött, mely rendkívül megdagadt. A tó medre egészen száraz.

* Lajos bajor király tündéri kastélyait a múlt évben s a jelen év kezdetén oly tömegesen látogatták, hogy tisztán a belépti díjakból közel 400.000 forint gyűlt be, most azonban már ritkábban keresik fel s ezért le is akarják rombolni, mivel fenntartásuk sokba kerül. A király műkincseit a jövő évben kiállítják s árverésen eladják adósságainak törlesztésére.

* Az arany rózsát a pápa ez évben Caldwell nevű waddingtoni (Egyesült-Államok) nőnek adományozta, ki másfélmillió dollárt ajándékozott egy az Egyesült-Államokban állítandó katolikus egyetem számára. Most történik második ízben, hogy e rózsát nem fejedelmi családból származó nő kapta, az első esetben Sherman tábornok nejének adták. A múlt évben a spanyol királynő kapta.

* Új góliáth. Egy sziléziai születésű Ottó Vilmos nevű ember mutogatja most magát a bajor városokban. Az óriás 2-14 méter magas s 320 fontot nyom; emellett igen erős, egy mázsa súlyt képes háromszor egymás után kinyújtott karokkal egyenest tartani s 150 súly nehézséget 6—7 ízben emel fel egymás után.

* San-Franciskó minden tekintetben igyekszik New-Yorkkal versenyezni. Közelebb a Bercholdi-féle híres szabadság-szoborhoz hasonló oszlopot akarnak felállítani, mely egy magas dombról az egész várost s kikötőt bevilágítaná.

* New-yorki előkelő nők most külön bábokat készíttetnek, melyek teljesen megfelelnek testalkatuknak; e bábok állandóan a szabónknál állanak s az új ruhák addig vannak a bábokon, míg teljesen rendbe jönnek s a tulajdonosnő a kifogástalan öltözetet kapja meg.

* Február hava igen nevezetes a földrengések történetében. Lisszabonban 1531 febr. 26-ikán 1500 ember omlott be földrengés következtében s 30.000 ember veszett el. Aguilában (Olaszország) 1703 febr. 2-ikán 5000 ember halt meg. 1783 febr. 5-ikén Olaszországban s Sziciliában nagy földrengések voltak. Messina s más városok pusztultak el és több ezer ember elveszett. 1797 febr. 4-ikén Santa Fé s Panama között egész vidék pusztult el. Cusco s Quitó is ide számítva. E rettenetes események állítólag egy perz alatt mintegy 40.000 ember halt meg. 1835 febr. 20-ikán Chiliben Concepcion város nagy része s más helyek pusztultak el a földrengés következtében.

* A japáni császárnő igen tarka zsebkendőket használ leginkább sarga muszlimból, rajta a japáni nemzeti virág, a chrysanthemum, számtalan alakjával. Más fejedelmi nők is sajátosok sőt zsebkendőket használnak, így a portugáli trónörökös neje halvány szürke színű szeret valdiliomokkal díszítve. A párisi divatos hölgyek zsebkendőin mindig rajta van kedvenc viráguk rajza.

DEÁK SZOBRA.

Szeptember 29-ikén, mindjárt az új országgyűlés után leplezték le Deák Ferencz monumentális ércszobrát, a király jelenlétében. Az ünnepély nem volt országos. Nem hívták meg a hatóságokat, meggyéket, a mit részint a helyszűk voltával indokoltak, részint azzal, hogy egyszerű ünnepet kívántak ülni, mely Deák egész életével összhangban álljon. A koszorúk özone sem volt oly nagy, mint egyéb ily ünnepélyeknél. A bizottság intézkedése volt, hogy koszorúkat ne küldjenek miután a szobor körül elkerített tér keskeny. Mivel azonban sokan óhajtották a kegyeleti ily jelet nyilvánítani, a bizottság utólagosan úgy intézkedett, hogy a délelőtti órákban koszorúkat lehetett tenni a szobor talapzatára.

Deák szobra a főváros legszebb terét díszíti, a lánchíd-tér, melynek egyik oldalát — az akadémia felé — Széchenyi szobra foglalja el. Deáknak a hídfő másik oldalára eső tért hagyták, a régi Lloyd-épület előtt, melyben évek óta a kormánypárt tartja tanácskozásait. Mikor elhatározták a lánchíd-tér rendezésekor, hogy oda szobrokat fognak állítani, már ekkor Deák leendő emlékének jelölték ki ezt a helyet; valamint a lánchíd-tér közepét, a hol 1867-ben a koronázási domb emelkedett, a király lovas szobrának.

A tért csinosan beültették ligetekkel. Külön liget, a hol Széchenyi szobra áll, s külön a hol Deáké. Az ültetvények azonban sehoh sem fedik el a szobrokat, hanem ezek uralkodnak a nagy téren.

Deák halálakor az országgyűlés törvényben mondta ki, hogy a hazabölcének hamvai fölé állandó emléket emel és gondoskodik, hogy közadakozásból szobor is hirdesse emlékét. A szoborbizottság Salávy József elnöke alatt már 1876 febr. 29. megalakult. Egy év leforgása alatt már együtt volt mintegy kétszáz ezer frt. Az országos bizottság pályázatot hirdetett a szoborra, melyben külföldi művészek is részt vehettek. A juryt is így állították össze, hogy külföldi jeles művészeknek is hely jutott. A pályázat érdekes volt, mert külföldi szobrászok is versenyeztek. A nyertes Huszár Adolf lett, kinek a bemutatott terve feltűntést keltett. A bécsi hírneves Zumbuschnak a második díj jutott mellette.

A nyertes művek mindegyike ülő szoborminta volt. A legtöbb versenyző álló alakokkal vett részt, sőt Huszár is eredetileg álló helyzetben akarta megörökíteni Deákot, s pályanyertes műven kívül két álló szobormintát készített. A harmadik mintához csak akkor fogott, mikor tudomására jött, hogy az orsz. bizottság vezérfejei Deák egyénisége és politikai szereplésének megfelelőbbnek tartják az ülő szobrot.

A pályázat eldöntése után 1878. év december hó 9-ikén a bizott-

ság megbízta a jutalmazott művészt ülő mintájának anyagban való kivitelére. A végrehajtó bizottság a végleges szerződés megkötése előtt egyetértőleg abban állapodott meg, hogy Huszár a munka megkezdése előtt a külföldi művészeti központjainak meglátogatása végett négy-öt hónapi tanulmányútra induljon. Huszár kétezer frt utazási költséget kapván, 1879-ben hosszabb tanulmányútra indult, aztán készítette csak el a végleges mintát, melyet a bizottság 1880-ban el is fogadott, s a művésznak 35.000 frtot előlegezett, hogy a nagy mű elkészítéséhez megkívántató műtermet építhessen. Időközben nem egyszer hírlapi vita tárgyát képezte, hogy helyese-e egy monumentális szobor főalakját ülő helyzetben ábrázolni. Maga Huszár is inkább lelkesült az álló szoborért, s tett is kísérletet a szoborbizottságnál, hogy azt határozata megmésztására bírassa, s be is mutatta egy álló szobor tervét. A végrehajtó bizottság által kiküldött bíráló bizottság a közben elnököt lett Tisza Lajos vezetés alatt megszemlélte a mintát, de szótöbbséggel ellene nyilatkozott. Az ülő szobor mintájával azonban a bi-

zottság teljesen meg volt elégedve. A hatás megpróbálására a művész a lánchídtéren föl is állított egy agyagszobrot. Egészen az eredeti méreteinek nagyságában készült, bronz színűre festve; a talapzat fából volt, márványoson színezve. A szobor imponáló hatást tett. Tisza Kálmán miniszterelnök is akkor vált az ülő szobor pártolójává. A művész szintén megnyugodott, s 1881 október 5-ikén a bizottság véglegesen döntött az ülő szobor mellett. Huszár most már teljes odaadással dolgozott az óriás szobor elkészítésén. Az ércbeöntés számára először az egyik mellékalakot, az "Igazságot" készítette el, csaknem azzal egynyelűleg készült el Deák alakja, aztán az "Állambölcsesség" csoportozata.

Az ércbeöntésre is pályázatot hirdetett a bizottság, melyben Müller müncheni, Turbain bécsi műöntők s a budapesti Schlick-gyár részvénytársaság vettek részt. A három közül a Schlick-gyár tette a legkedvezőbb ajánlatot s így a bizottság mellette döntött, már azért is, hogy

DEÁK SZOBRA. — A Huszár műtermében fölvetett fénykép után. Weinwurm Antaltól.

a magyar ipar versenyképességének bebizonyíthatására alkalmat nyújtson. A szobrok közül először az "Igazság" készült el ércből, s az 1885-iki orsz. kiállításon közelismeret szerzett a művészeknek s a kiállítás gyárnak egyaránt, mely utóbbi a kiállítás elnökségétől díszlevelet is nyert.

Huszár Adolf sem ezt a dicsőséget, sem műve befejezésének örömét nem érte meg. Élte virágjában, művészi tevékenységének delelőjén hirtelen meghalt, 1885. január 21-én.

A nagy mű azonban már kész volt, csak a "Kiegyezés" és "Hazaszeretet" csoportjait kellett az ércöntő számára való alakban elkészíteni az agyagmintá után. Az elhunyt művész barátja és örökösének képviselője, Perlak Kálmán ennek elvégzésére a művész asszisztensét, Mayer Ede fiatal szobrászt ajánlotta, ki Strobl Alajos szobrász felügyelete alatt 1885. október havára mindkét szobrot befejezte s azokat a bizottság Perlakytól megelégedése kifejezésé mellett átvevén, a Schlick-gyárba adta. Valamennyi csoport öntése simán s a lehető legsikerültebben ment

végebe. A mi hazai iparunkra örvendetes jelenség, mert ez a legnagyobb szobor, a mely idáig Magyarországon készült. Az ülő főalak 5 méter magas s 63 métermázsát nyom, a mellékalakok mindennek 4 méter magas s a "Hazaszeretet" sulya 16, az "Igazságé" 18, a "Kiegyezés" sulya 23 s az "Állambölcsesség" sulya 23 métermázsá. Így a szobor egész sulya 143 métermázsá. Az öntési munkálatok kerekaszámában 60 ezer frtba kerültek.

A bronz-szobrok öntése ez év július haváig megtörtént s az orsz. bizottság mint minden tekintetben megfelelőeket, a készítő gyártól átvette. De hogy azokat rendeltetési helyekre állíttathassa, már előzetesen megbizta Schickedanz Albert tanár-műépítést a talapzat elkészítésével.

A talapzat szilárd alapon nyugszik s kilencz méter magas. Olasz renaissance-stilusban van tartva. Főtömege s lépcsőzete sötét szienitből és négy sarkán emelkedő oszlopa pompás barna porfirból készült. Erre a talapzatra állították föl legfőül Deák Ferencz ülő alakját arccsal az akadémia palotájának. A mellékalakok a talapzat négy oldalát foglalják el. Legelől áll az "Igazság", hátul a "Hazaszeretet"; oldalt — a Duna felé — a "Kiegyezés", emerről pedig az "Állambölcsesség".

Mai számunkban a monumentumból még csak Deák alakját közelíthetjük, egy fényképi felvétel után, mely még a művész műtermében készült, mikor Deák szobrát befejezte az ércöntő műhely számára.

A leleplezési ünnepélyre kedvezett az idő. Még az éjjel esős volt, de reggel barátságos őszi verőfény melegítette meg a leget, s a lánchídtér palotáin kitűzött lobogók vígan lengtek. A Dunapart árbozcai is felöltöztek a zászlódísz. Az egész tér ünnepélyes színt váltott s a közönség mindjárt az ebédutáni órákban elfoglalta azokat a helyeket, a honnan valamit látni remélhetett.

A szobrot le egész a talapzatig roppant vászon leple fedte. A talapzaton egyre sokasodó koszorúk, feliratos szalagokkal. Közvetlen a szobor körül semmi különös dísz, vagy zászlók. Szemben vele sátor, vörös szövetből, a király számára. Schickedanz tanár készítette hozzá a tervrajzot. Négy lépcsőfok vezet a sátor bensejébe. A lépcsőt szőnyeg borítja s a sátor körül trojúszögű nővények. A tető vörös bársonyszövet, s aranyozott szegély veszi körül.

A sátor előterében két aranyozott oszlop, melyen az egész építmény nyugszik. Az oszlopok középen arany ezimer ekeskedik a király monogrammjával. A sátor tetejéről kiemelkedő két csúcsot virágszalag köti össze s a szalag őszi rózsákkal van keresztül szöve. Nemzeti színű zászlók, virágoszorúk borítják az egész kis építményt, mely egy fejedelmi sátorhoz méltó pompával bírt.

A tér mindig a főváros legelevenebb pontja. Most itt vonultak keresztül az országgyűlés megnyitására a budai királyi lakba, itt jöttek vissza. Minél inkább közeledek az ünnepély ideje, annál jobban nőtt a tömeg, melyet a rendőrök alig tudnak visszatartani, hogy a közlekedés számára hely maradjon. A vasárscsal elkerített helyre csak meghívókkal lehetett bejutni. Az egész teret ellepte az emberáradat. Kévvessel 3 óra előtt érkeztek a miniszterek, országgyűlés tagjai, a főméltóságok, főpapok, tábornokok, az állami hivatalok főbb tisztviselői. József főherczeg családával együtt megjelent.

Zugó éljenzés tudatta a király érkezését, ki nyitott hintón hajtattott. A sátor bejáratánál József főherczeg és Tisza Lajos gr., a szoborbizottság elnöke, fogadták. Ő felsége kezét fogva József főherczeggel és üdvözölve a bejáratnál sorakozott urakat, Klótild főherczegnével és leányával váltott néhány barátságos szót; kezét fogott József főherczeg fiaival, majd karon fogva

Klotild főherceggel asszonyt, a királyi sátorhoz ment.

A lelkes éljenzés elhangzásával Tisza Lajos gr. mondott alkalmi beszédet, magasztalva Deák tetteit, melyek a történelem érczlapjaira kitűrelhetetlen betűkkel vannak bevéve. «De a lapokat — ugymond — nem mindenki forgathatja. Kell, hogy Deák Ferencz emléke oly külső jelekben is meg legyen örökítve, melyek kerestelen is szembeötölök legyenek és folyton emlékeztessenek a törvényhozótól az egyszerű napszámosig mindenkit, hogy saját hatáskörében kiki teljesítse hazája iránti kötelességét.» Majd megemlékezett röviden a szobor történetéről, az alkotó szobrászról, «kire a véget nyg hozta magával, hogy az, ki a nemzet megbízásából egy Deák alakját megörökítette, többé vésőt ne vegyen kezébe.» Végül kérte ő felségét, kegyeskedjék megadni a jelt a szobor lepleinek lebontására.

Ő felsége intéseire lehullott a leple a szoborról, mely hatalmas arányaival, művészi kivételével igen kellemes arányomást keltett. A tömeg zajos éljenzésben tört ki s még javában zugott az éljen, a midőn a király ő felsége, karján Klotild főherceggel asszonnyal s kíséretében József főherceggel, a főherceg családjával, a miniszterekkel, Tisza Lajos gr. kalauzálása mellett a szoborhoz ment, azt körüljárta s aztán újra vizszatért királyi a sátorba.

Gr. Tisza Lajos rövid beszéddel Ráth Károly polgármesternek, mint a főváros képviselőjének gondjaira bízta a szobrot. Ráth a főváros nevében ígérte, hogy a hála és kegyelet lelkesedésével fogja őrizni a nagy hazafi emlékszobrot, a főváros kiváló díszét. Gr. Tisza még megköszönte a királynak, hogy a nemzeti ünnepély jelentőségét megjelenésével fokozta, s erre ismét felharsogott az éljen, mely mindaddig tartott, míg csak a király, József főherceg és családja el nem távoztak az ünnepély színhelyéről.

A meghívottak szétoszlása után aztán a közönség özönlött be a ligethe s még a besötétülésor is nagy csoportok álltak körül a szép szobrot.

Az ünnepélyre meghívottak közül Rudolf trónörökös főherceg, továbbá Lipót Salvator, Frigyes, Lajos Viktor és Károly Lajos főhercegek, Koburg Filöp herceg levélben fejezték ki sajnálkozásukat, hogy meg nem jelenhettek; ugy szintén a Beesben székelő nagykövetelek közül többen, valamint Uhl. Ede bécsi polgármester.

Rudolf trónörökös, kit a Deák-szobor bizottság meghitt a teleplezési ünnepélyre, akadályozva levén a megjelenésben, erről a bizottság elnökét gr. Tisza Lajost sajátkezű levéllel értesítette. A levél következőleg hangzik: «Bécs, 1887 szept. 25. Kedves gróf! Fogadja legszivesb köszönetem leveleért. A Deák szobor teleplezésénél jelen lennem, fájdalom, lehetetlen; nóm még Jerseyben van, s nekem e hó 28-án este ő felsége képviselőjében a közegészségi kongresszus tagjait kell egy nagy estélyen fogadnom. Kimondhatatlanul sajnálom, hogy nagy hazánkfa emlékének szentelt e szép ünnepem részt nem vehetek. Legszívesebben üdvözléssel vagyok, kedves gróf, önnök Rudolf.»

Az agg Ghyczy Kálmán sem lehetett jelen. Betegeskedve töltötte a nyarat Igmánodon, s most sem hagyhatta el szobóját. Ghyczy annál is inkább jelen óhajtott volna lenni, mert 1848-ban államtitkár volt Deák mellett, az igazságügy-miniszteriumban. Gr. Andrássy Gyula Tisza-Dobról kelt levélben értesítette gr. Tisza Lajost, hogy több nap óta gyöngéledik. A gróf diszes koszorút küldött a szobora, e fölirattal: «Annak, ki a jog alkotó erejét századunkban újra föltalálta.»

DEÁK FERENCZ AZ ÉLET VÉGHATÁRÁN.

Naplómból.

Irta: RÓNAY JÁCZINT.

«Kedves Barátom! — Általunk közösen tisztelt és szeretett barátunk, hazánk nagy fia Deák Ferencz, ma este, saját elhatározásából azon óhaját közölte velem, hogy az utolsó szentségek felvételében akarna részesülni s arra kért fel, miszerint ezt veled tudassam s kérjelek meg, hogy abban őt te lennél szíves részesíteni. Midőn ezt veled közölni szomorú, de legbizalmasabb baráti kötelességem volt, félkerlek, hogy f. h. 21-én, déli tizenkét órakor légy szíves az általd ismert lakáson megjelenni, hogy a szenvedő nagy

hazafinak, irányodban táplált legnagyobb bizalmának és óhajtatásának megfelelően. Mint ő mondá, Rónay a szükségességek ellátva, feltűnés nélkül, mint barátom, bizonyosan meg fog jelenni, s kerésemet teljesíti. Az ügy most még hármunk titka. — Remélem, hogy a bennem helyezett nagy bizalomnak meg fogsz felelni, s a szenvedő barátunk óhajtatását teljesítend. Hű barátod

Januárius 20. 1876.

Dr. Kovács Sebastyén Endre.»

A budavári királyi palotában, januarius 21. 1876.

E sürgösen küldött levelet januarius 21. reggel 9¹/₄ órakor, a kis Fenség termében, azon pillanatban olvastam el, midőn ő Felsége a király belépett, hogy kedves gyermekének (Valeria főgnő) «Jó reggelt» mondjon. Szó nélkül nem távozhattam volna a várból s úgy hiszem, nem szegtem meg a «hármak titkát», midőn egy negyedikkel, Magyarország királyával közöltem Deák Ferencz szándékát. «Sajnálom őt, — mondá a király, — de örvendek, hogy a szentségek felvételére gondol; menjen ön, ne tartóztassa semmi.» — A második órától felmentem a főherceggel asszonyt, s délben már ott valék Deák Ferencznel.

Már-már egy éve, hogy nem láttam Deák Ferenczet. Ah, mivel lón! mivel lón az egykoron hatalmas férfi! Szellemi erejéről most már csak az tesz tanúságot: hogy fájdalmait, a hosszú és kínos haldoást nyugodtan, panasz nélkül türi... Szívem megesett, midőn reszkető kezét felém nyújtá... Magunkra maradtunk.

«Látni óhajtottalak, — mondá gyenge, fájdalmas hangon, én nem vagyok confessione-nélküli ember, szeretném utolsó keresztényi kötelességemet teljesíteni, a Viaticumot magamhoz venni, bennem bizom, mikor lehetne szándékomat végrehajtani?» — «Kedves bátyám, rendelkezésre állok, holnap dében itt leszek, s végeztetjük ájtatosságunkat nyugodtan, zajtalanul.»

Januárius 22.

Kevéssel tizenkét óra előtt, a szent-ferencziek egyházában magamhoz vettem a szentséget, s kocsiára ülve, siettem a haza betegéhez. — Deák Ferencz bánatos képpel meghajolt Isten előtt s részesült a szentségekben... En pedig odatérve a beteg mellé, nevében így imádkoztam: «Mindenhátó Isten! Elismerem, hogy sok jóval áldottal meg az életben, s azért, hogy élttem legszebb napjait az emberiségnek és hazának szentelhettem, leborulva mondom hálat. Elismerem azt is, hogy az emberi gyengeségektől és tévedésektől nem valék felmentve s ezekért bocsánatot kérek tőled szeretet Istenre. Segíts meg uralom utolsó küzdelemben, vigasztalj kérlek és erősíts, hogy türelmemmel viselhessem keresztetemet, hogy mindenki kibékülve, nyugodtan mehessen elébe végetemnek. Legyen a te akaratod!»

Összetett kézzel hallgatta végig imám minden szavát, fájdalmas arcán nyugalom és elégtelenség volt keresztül, magához vont és megölelt, aztán kívánságára a szomszéd teremből beszéltim barátait, Mikes gróftól és Kovács Endrét, kezét fogott velük szó nélkül... Fájdalmamat nem küzdhetem le... távoztam.

Januárius 23.

Reggel tíz órakor a budai várkapórnában szent misét szolgáltattam az udvarnak, s a Mindenható zsámolyánál kértem gyenge zavammal áldást betegünkre. Jelen volt most is, mind rendesen József főherceg és fenséges neje Klotild. — Dél-tájban a kis fenséggel sétára indultam a várkertbe, hol ő felsége a királylyal találkozánk; kegyesen felreintett s Deák Ferenczről kérdészköködött: «Végeztünk Felség!» — «Szeretem, hogy elkészült, segítse Isten!» mondá a király s elszomorodva tovább haladt.

Januárius 25.

Délután három órakor megérkezett Bajorországól ő felsége a királyné, s az előteremben első hozzám intézett szava az vala: «Hogyan van Deák Ferencz?» — «Hireink nem vigasztalók felség, betegesége súlyos, reménytelen...» A felséges asszony mélyen meghatva sietett kedves gyermekéhez.

Januárius 29.

A reggeli lapok gyászkeretben hirdetik az országos gyászt. Deák Ferencz halálát: a haza legnagyobb fia tegnap (28-kán) este 10³/₄ órakor végezte hosszú, kínos szenvedéseit... Az ige elhal ajkamon, szóm nincs, csak könnyüm vannak...

Reggel kilenc órakor a gyengélkedő Valeria főherceggel asszony látogatására mentem. Felséges anyja öleben ült. — Valeria, mondá a királyné, e pillanatban közli velem azon szomorú hírt, hogy Deák Ferencz meghalt! Ugy van-e? — Igen felséges asszony, ugy van, Deák Ferencz tegnap este meghalt, gyászunkat a lapok már mind hirdetik, az országgyűlési háznapgytól is érkezett tudósítás... A királyné elérzékenyülve esőkolta meg szeretett gyermekét, az országos gyász első hírnökét.

Januárius 30.

Ő felsége a királyné, kegyelele emlékeül, koszorút szánt Deák Ferencz ravatalára, s felszólítottam, hogy a koszoru szalagra feliratot ajánlanék; én a következő négy szót jelöltem ki: «Erzsébet királyné — Deák Ferencznek» — Ajánlatom elfogadtatott.

Januárius 31.

E nevezetes napon, mi Deák Ferenczben halandó volt, ott nyugodott ravatalon a m. t. akadémia előcsarnokában. — Délután négy órakor ő felsége a királyné megérkezett.

A legelső magyar hölgy, a legbölcsebb magyar hazafi tetemet sajátkezüleg koszorúval tisztelte meg.

Midőn ő felsége a ravatal lépcsőit elhagyá, körülnézett, mintha csak azt kérdezte volna: hol lehetne a nagy halottért imát emelni az ég orhoz? Közéledtem, hódolatteljesen, hogy az ima-zásom a ravatal előtt áll.

Ő felsége, arcját elfedve, térdre borult. Az országgyűlés legkitünőbb tagjai néma csendben valának tanui e megható jelenetnek, s nem egy szemben ragyogtak a fájdalom könnyüi.

Magyarország királynéja imádkozott:

A korona meghajolt az érnél előtt!

A felség hódolt a tiszta hazafiságnak!

AZ ORSZÁGGYŰLÉS MEGNYITÁSA.

Az öt éves új országgyűlés mind a két háza szeptember 28-ikán tartotta első ülését. A képviselőház sokkal érdekesebb képet nyújtott kívül a folyosókon, mint bent a házban. A folyosókon nagy elevenség uralkodott, az első találkozások egész mozgalmasságával, a régi ismerősök viszontlátásának teljes melegségével, az új emberek bemutatásával. Szóval ismerkedés, viszontlátás volt egyszerre és igen sok visszaemlékezés a kimaradtokra és a választásokra. A képviselők csaknem teljes számmal jelentek meg. Tíz óra volt, mikor a gyűlés-terem is népesedni kezdett, s a képviselők megpróbálták, hogy jól nyílik-e fiók-jok a kulcsokkal. Az elnöki emelvény pusztán állt, s az elnöki csemettyü sem hangzott most, az ülés megnyitást hirdetni.

A miniszterelnök belépése volt a jel az ülés megkezdésére, aztán fölállt Kovács László háznagy, s fölkeré az őz Boér Antalt, hogy mint legkorosabb képviselő, foglalja el az elnöki helyet. Az öreg Boér megjelentek. Már a negyedik országgyűlés alatt teljesítette most a tisztos kor adta jogánál fogva a megnyitói tisztet a képviselőházban. Kovács László háznagy még egyszer felszólalt, s most már a jegyzői teendőik teljesítésére a legfiatalabbnak összeirt képviselőt nevével olvasta föl. Ezek Földváry Elek, gróf Széchenyi Aladár, Benedek Elek, Tisza István, gróf Teleki József, Mikó Árpád, Horváth Ádám. Minde-nik 25 — 26 éves. Gr. Széchenyi Aladárnak jutott, hogy felolvassa a miniszterelnök átiratát, mely tudatja, hogy ő felsége a következő nap déli 12 órakor fogadja az országgyűlés tagjait a királyi lakban, egy-szersmind bemutatja az ünnepélyes megnyitás szer-tartásait. Irányi Dániel szólalt föl ezután, mint minden országgyűlés kezdetén. Legelőször is azt kér-dezte, hogy a szertartásra vonatkozó közlemény kitől származik? Valószínűleg a császári főudvar-mesteri hivataltól. De mily jogzsimen avatkozik be a császári főudvarmester a magyar országgyűlés megnyitására? A megnyitások a királyt a magyar zászlósorak helyett császári udvari főhivatalnokok veszik körül. A törvényre hivatkozva, kiemeli, hogy az országgyűlés megnyitói ülése nem a királyi lakban, Budán, hanem Pesten, az országgyűlés egyik vagy másik házában tartandó. Elavult és a mai korba be nem illő szokás, hogy míg az országgyűlés tagjai állva és hajadon fővel hallgatják a trónbeszédet, ad-

dig a király ülve és feltett kalppal olvassa azt. Végül azt sem hagyta szó nélkül, hogy a királyi lak főhelyére ilyenkor a fekete-sárga lobogót tűzik ki. Mindezekért sem ő. sem elvtársai az országgyűlés megnyitásán nem fogtak megjelenni. Tisza minisz-terelnök röviden válaszolt, arra hivatkozva, hogy a megnyitás mindenben ugy történik, mint 1866 óta történt. Ezzel ért véget a képviselőház első ülése.

A főrendiház 11 órakor ült össze, s b. Sennyey Pál hívta föl gr. Zichy Ferencz főasztalnokot, hogy a korelnöki helyet foglalja el, valamint a legifjabb tagokat a jegyzői toll vezetésére. Ezután felolvasták a miniszterelnök átiratát, mely tudomásul vétetett. Szeptember 29-ikén déli 12 órakor jelentek meg az országgyűlés tagjai a trón előtt. Mindnyáján diszmagyar öltözetet vettek föl, néhányan azonban katonai egyenruhát, a szászok, horvátok frakkot. A Pestről Budára vonulókat nagy kö-zönség várta az utakon.

Tizenegy órakor az udvari kápolnában Simor bibornok-prímás misét mondott, melyen a király is megjelent, valamint a főrendiház és képviselőház több tagja. Mindnyáján el sem férték volna, s ezek a trónteremben gyülekeztek. Itt a királyi trónnal szemben emelvény volt állítva József főherceggel; előtte és körülte a miniszterek, főpapok, zászlós urak, képviselők álltak. Tizenkét órakor gróf Széchenyi Gyula ajtónálló jelezte a király érkezését. Nagy éljenzés fogadta ő felségét, midőn a trónra lépett. Tisza Kálmán átnyújtotta a trónbeszédet, s ő felsége nyom-tatékka olvasta föl.

A trónbeszéd legelőször is az állambiztartságban szükséges takarékossgot hangsúlyozta, s aztán fol-sorolja a törvényjavaslatokat, melyeket a kormány ez országgyűlés alatt a törvényhozás elé fog terjeszteni. Kiterjednek azok a közigazgatás, törvénykezés, közlekedés, közgazdaság és közművelődés ágaira. Végül a trónbeszéd kijelenti, hogy az összes kül-hatalmakkal folytonos barátságos jó viszonyban állunk, és ha a világ helyzete nem is olyan, hogy véderőnk minél tökéletesebbé tételéről megfedekez-zünk, alapos a remény, hogy a békét megővni sikerül.

Élénk éljenzés kísérte a trónbeszédet, valamint a teremből távozó királyt.

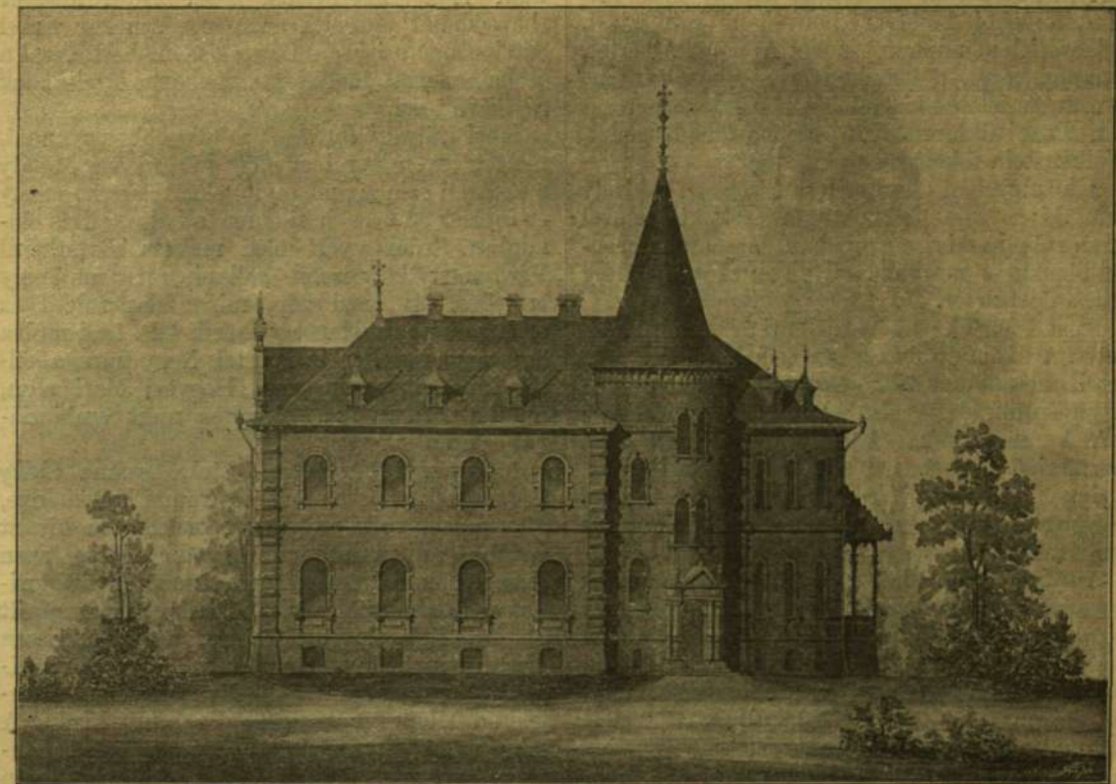
Az országgyűlés tagjai a királyi lakból visszatérve, mind a két ház rövid ülést tartott, s a trónbeszéd itt is felolvasatott. A főrendiházban azonban királyi leiratot olvastak föl, mely a ház elnökévé ismét báró Sennyey Pál országbíró, alelnökévé báró Vay Miklós és Szász József koronádrókat nevezi ki. Sennyey azonban elfoglalta elnöki helyét, halálját fejezte ki a király kegyessége fölött, üdvözölte a fő-rendeket, s fölkeré a tanácskozásookban való tevé-keny részvételre. Haynald Lajos bibornok pedig az elnököt üdvözölte s testi és lelki erőt kívánt neki.

A képviselőház szeptember 30-ikán tartott ülésé-ben a képviselők megbízó leveleket nyújtották be.

A MAGYAR TANITÓNÖK HÁZA.

A magyar nők társadalmi működése már kö-zel egy százados s a legutóbbi emberöltő alatt jelentékeny magas fokra emelkedett. A huma-nizmus és nevelés, különösen a kisdetek és ár-vák nevelése volt az a mező, melyet a legszive-sebben felkaroltak és a melyen legbuzgóbban működtek. Itt-ott alakult egy-egy oly növegylet is, mely tagjai művelését tűzte ki ezéul (így néhány női olvasókör, melyeknek csinos könyvtára van) és egy pár olyan, mely a gazdaszonyok teendői-nek fejlesztését tűzte ki feladatául; de ezek az egyesületek részben megszűntek, részben csekély hatásuk maradtak az előbb említettekhez ha-sonlítva. Csak két evvel ezelőtt keletkezett a magyar fővárosban egy új egyesület, mely védnökjéről, József főherceggel legidősebb leányá-ról Mária Dorothea egyesületnek nevezte el mag-át s mely szakítva az eddigi törekvésekkel a művelt nők egyik legtekintélyesebb csoportjának a tanítóknékre érdekeit karolta fel és így tisztán szakegyesület lett.

A magyar tanítóknök száma B. Eötvös József koráig igen csekély volt és inkább csak apácákra és a külföldről behozott nyelv- és zongoratanító-nőkre szorítottott és még a kisdedov intézetek-ben is, hol ma elvéte találunk egy pár férfit, addig kizárólag férfiak működtek. Eötvös me-nyitotta a sorompót a nők számára is és a művelt magyar nők seregestől tödültek az új kereseti pá-lyára. Nem is visoda. Nálunk is megnehezültek a megélhetés viszonyai és sok család kénytelen előrelátásból leányait a művelt nőkné ma egy-dől megfelelő önálló pályára képesíttetni. Ha tudjuk, hogy a legközelebbi népszámlálás már 7 évvel ezelőtt másfélszáz ezer 30 évet meghaladó leányt és közel 800,000 elvált nőt vagy özvegy asszonyt talált Magyarországon és tudjuk, hogy ezen majdnem egy milliót elérő számban, főké-p a régi középosztály vagyoni helyzetének megráz-

A MÁRIA-DOROTHEA-INTÉZET ÉPÜLETÉNEK TERVRAJZA.

kódtatása miatt, nagyon sok van, a ki önálló ke-resetre vagy segélyre szorul: a nőkné a tanító-női és nevelőnői pályára tolnakát természetese-nek fogjuk találni. S csakugyan ma már kerek-számmal mintegy tízezer tanítóknök és nevelőnő működik Magyarországon és hogy mily nagy szám ez, mutatja a legközelebbi eset, midőn Bu-dapest főváros 20 tanítóknök állásra hirdetet pá-lyázatot és e csekély számu helyre 250-nél töb-ben pályáztak.

A tanítóknök és nevelőknök nagy száma, vala-mint az általuk betöltött társadalmi pálya nagy fontossága már előre biztosítéka a Mária Doro-thea-egyesület életképességének. S csakugyan kevés egylet volt még hazánkban, mely oly rövid idő alatt ily nagy sikert mutathatott volna fel. Két év leforgása után az egyesületnek 500 tagja van, alapítókéje meghaladja a 15,000 forintot s ezenkívül van már egy lezer négy-szög-ölet meg-haladó szép telke is Budapesten az üllői-uti tisztviselő-telep mellett, mely telket Budapest fővárosra ingyen ajándékozta az egyesületnek.

Az utóbb említett telken már a jövő tavaszszal megkezdji az egyesület saját házának építését ama most bemutatott csinos tervrajz szerint, melyet az egyesület megkeresésére a főváros egyik legtekintélyesebb építész, Pucher József, készített. A magyar tanítóknök háza, melyet már előre is «Mária-Dorothea-intézet»-nek neve-ztek el, az egyesület működésének központja lett, itt lesznek azok a segédeszközök elhelyezve, a melyek által az egyesület a tanítóknök és nevelőknök anyagi és erkölcsi helyzetét előmozdi-tani törekszik: helyközvetítő intézet, szakkönyvtár, taneszköz-gyűjtemény, stb. De az intézet egyuttal humanisztikus czelokra is fog szolgálni. A fővárosban magánosan élő tanítóknök, vagy rövid ideig Budapestben tartózkodó tanítóknök és nevelőknök, kiknek rokonaik itt nincsenek, az intézetben nyerneik mersékelt díjért szállást és ellátást. S mindezekben kívül ez az intézet otthon akar lenni azoknak a szegény munka-képtelen nőkné, kik életök javát a növevelés szolgálatában töltötték, de nem voltak képesek annyit vagyont vagy oly családi kört alkotni, hogy életök végső napjait türhötön fejezhessék be. A tanítóknök s különösen a gyermekkertészknök, igen gyakran esnek áldozatul nehéz hivatásuk-nak, mely gyógyíthatlan bajokat teremt. S az ily nő, ha szerető családja nincs, nyomorultabb a koldusnál, mert magasabb műveltsége s a mult emlékei kinöböz teszik a lelki elhagyatottság és tehetetlenség érzetének ugys kinos gyötrelmeit.

A Mária-Dorothea-intézet tehát nemcsak nagy czeloknak fog szolgálni, mint a magyar nemzeti növevelés egyik központja, de egyuttal a leg-nemesebb intézetek egyike lesz azok között, me-lyeket az örök szeretet munkája a magyar fővárosban megalkottott. Művelt nők tapintata és magyar nők meleg érzelme volt szükséges ahhoz, hogy ezt a szép eszmét ily gyorsan s ily sikerrel megvalósítsák.

Pedig a megvalósulásra nézve alig lehet két-ség. A Mária Dorothea-intézet létesülését már is igen sokan óhajtták. Ajánlatok érkeztek be egyes iparosoktól, mielőtt az első kapavágás megtörtént volna, már könyvek s zeneművek küldettek az egykor ott lakók számára; a jótékony br. Hirsch (az egyesület buzgó alelnöke, Bischitz Dávidné közvetítésére) másfélszer forintot adott a felsze-relésre. Igaz, hogy ily csinos épület felállításá az egyesület anyagi erejét meghaladja, de az egy-sület e czélból országos gyűjtést rendez. Zirzen Janka igazgatónő, a magyar tanítóknök büszke-sége, egész lelkesedéssel karolta fel az ügyet. Felhívására az ország legtöbb magasabb növevelő intézeteiben a mult tanév végén tizkrajczáros gyűjtőleveket osztottak szét a leánykák között s mintegy 3000 fiatal leány korteskedett az intézet mellett. Még nincs tudva az eredmény, de eddig is ezer frtnál több gyűlt össze. Most az ösz napok beálltával az egyesület elnöke, br. Nyáry Adolfné, József főherceg főudvarmesterének neje, közel 20,000 gyűjtőlevelet bocsát ki mindazokhoz, kikről feltételezhető, hogy a Mária-Dorothea-egyesület czélját és fontosságát átérténi képesek és ha csak tízezer forint jó is be ezen íveken (annyira az egyesület tagjai, a magyar tanítóknök buzgó-ságát ismerve, bizton számíthatnak), a Mária-Dorothea-egyesület megnyugodva kezdhet intézeté-nek, a magyar tanítóknök házának felállításához.

Az a csinos lakház tehát, melynek rajzát la-punk jelen számában bemutatjuk, a jövő 1888-ik évben valószínűleg kész épület lesz és Magyar-ország fővárosa egy kiváló középülettel lesz gazda-gabb. A tanítóknök számára felállítandó menedék-helyek eszméje külföldön is új dolog, a legregőbb ilyenü intézetek Németországban és Angliában 4—5 év óta állanak fenn és így a Mária-Dorothea-egyesület ügyessége és tevékenysége által még azt a büszkeséget is megszerzi nekünk, hogy o téren sem maradunk el a művelt nyugoti orszá-goktól.

A NEMZETI SZÍNHÁZ FÉLSZÁZADOS JUBILEUMA

Fényes, diszes közönség jelenlétében ülte meg a nemzeti színház félszázados örömmünetpét annak, hogy itt a keresepi csarnokban a magyar szó ílhett ajkáról először megbeszélte. A vil-lamos lámpákkal kivilágított színház előtt már jóval a megnyitás előtt rajzolt a nép, várva az ünneplőben jövő boldog halandókat, kik szerencsések valának e diszéladásra még belepti jegyhez juthatni. Legtörelmetlenebbül természetesen a királyra vártak s minden érkezé fogatban őt gyanították. Az előcsarnokban sűrűn hullám-zott a diszruhás közönség, közte közeléltünk szá-mos notabilitása és sok érdemeles külföldi vendég, magas állásu katoná stb.

A nemzeti színház fényesen kivilágított egész néző terét betölté az ünnepi hangulatu közönség,

MI UJSÁG?

A király a Deák-szobor leleplezési ünnepélye után, esti 9 órakor elutazott Bécsbe. A királyi udvart két hét múlva várják Gödöllőre, hol udvari vadászatok lesznek. Az utóbbi napokban Budapesten időzött közös és osztrák miniszterek is hazatarttak.

Mátyás király szülőháza. A király kolozsvári időzése alatt az első látogatást abban a régi, egy emeletes és díszes épen nem mondható házában tette, a hol Mátyás király született. Az Óvár egyik szikla utcajában fekszik és kisegítő kaszárnyának használják már régen. Ő felsége 400 frtot ajándékozott a háznak emléktáblával megjelölésére. E kegyelmes, szép adomány bizonyára országzszerető megilletődést kelt fel s remélhető, hogy az emléktábla nem sokára elkészül. Az 51. ezred egy század gyalogsága tanyázik jelenleg ama lakosztályokban, melyek egykor Hunyady János, a nagy hadvezér családi boldogságát látták. A király e történelmi nevezetesség helyén a miniszterelnököt megkérdezte, melyik szobában született Korvin Mátyás, Tisza miniszterelnök erre nem tudott határozott választ adni. Most megírják, hogy Mátyás király szülőszobája a mostani kolozsvári székesegyház alatti földszintjének jobb sarkában van. Ez alacsony szobaa, melyben már évek óta a század cipészé dolgozik, kinek háromlábás széke ugyanazon a helyen áll, a hol egykor a dícsőséges magyar király bölcsőjét ringatták. A hol régi időben a fejedelmi gyermekek énekszóval elaltatták, most a cipész-kalapács kopog a komisz-bucancok talpán.

Nemzetközi közegészségi kongresszus gyűlése. Most Bécsben, melyre Európából számos jeles tudós gyűlt össze. A kongresszus tagjai október 3-án Budapestre is ellátogattak. Az ünnepélyes megnyitást szeptember 26-án volt, s a kongresszus fővédnöke, Rudolf trónörökös személyesen nyitotta meg. A szervező bizottság elnöke üdvözölte s aztán ő felsége a következő megnyitó beszédet tartotta:

A létesítő bizottság elnökének, ki az imént oly szívéllyel szavalt intézett hozzám, hálámát kifejezve, kérem fogadják a biztosítást, hogy örömmel szolgál és dicsőségemnek tekintem, a kongresszus élén állhatni. Az államok és a társadalom legdrágább tőkéje az ember. Minden egyes emberélet határozott értéket képvisel, melyet megtartani és a változhatatlan határig lehetőleg épségben megővni, a humanitás parancsa és minden egyes áll. m feladata. Az egyes ember, bármily nagyok is legyenek az eszközök, melyek rendelkezésére állanak, melyek saját jólétét megőrizni, mégis felelősséget vállal szemben azon hátrányos befolyásokkal, melyek mindnyájunkat körülvesznek. Itt csak együttes működés segíthet. E nagy feladat megoldásánál áll a tudomány alapon nyugvó és a demográfia által támogatott közegészség-tan. Ha áttekinthet a kongresszus egyes előadóinak jelentéseit, bámulatlant látjuk, hogy a tudomány minden ágától: a lakást, iskolát, termelést, háborút, városokat és falvakat, a fogalmat és ipart. Valamennyi nemzetnek oly fényes nevű képviselői által való részvétele bizonyítja a higiénia valóban nemzetközi jelentőségének. Valódi örömmel szolgál, hogy önként e városban üdvözölhetem, mely a büszke, tudományos munkálkodásnak és komoly kutatásnak központja. A császár nevében a kongresszust megnyitottam jelentem ki.

József főherceg iskolatársai. József főherceg 1841-től 1847-ig Budán végezte a gimnáziumot Arnstein, Menyhárt, Szeiff, Márkovic és Kucserik kegyesrendi tanárok oktatása mellett. A fiatal főherceg iskolatársaival igazi baráti viszonyban élt s azokat atyja, a boldog emlékü József nádor szintén szívesen látta fia körében. József nádor ebben az időben a budai királyi várbán lakott s fiának, az ifjú József főhercegnek jobbára a magyar középiskolákhoz tartozó tanulóitársai gyakran voltak hivatalosak a palatinus házába és kertjébe, hol szórakozásukról is gondoskodtak s hol egész családjában érezhették magukat a legmagyarabb főherceg körében. A tanulóitársak 1847-ben szakadtak el az iskolától és egy mástól, de megfogadták, hogy negyven év múlva újra összejönnek és pedig ott, hol életük legszebb idejét töltötték. Az idén telt le a negyven év s most az egykori iskolatársakat Nagy János veréblyi ügyvéd felhívja az összejövetelre, értesítvén róla József főherceget is. Találkozásai idő f. évi október 3-án reggeli 8 órája. Találkozási hely a budai várpalota keleti oldalán levő fasor, esős időben a kir. palota plébánia-hivatal. A találkozás után reggeli 9 órakor a Szt.-Zsigmond kápolnában hálaadó isteni tiszteletre gyűlnek össze. A szent mise tartására a még élő Kucserik Sándor tanárt kérték föl. Ezután meglátogatták István és József nádorok sírjait, melyek a Szent-Zsigmond-kápolna kriptájában vannak.

Előfizetési felhívás

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 1887. október-decemberi folyamára.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése szept. hó végével lejárt, főkérjük az előfizetés mielőbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Előfizetési feltételeink.

Negyedévre (október—december):

A Vasárnapi Ujság 2 frt — kr
A Vasárnapi Ujság a Világkrónikával együtt 2. 50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok 3 —
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a Világkrónikával együtt 3. 50

A Politikai Ujdonságok-hoz Magyar Gazdasági Lap van csatolva, s ezenfelül rendkívüli mellékletekkel is bővítve a lapnak eddig is hetenként másfél s minden második héten két nagy ivre terjedő tartalma, mely a Politikai Ujdonságokat ez ideig is a legnagyobb és legértelmesebb politikai hetilappá tette.

A Vasárnapi Ujság újváltó kezdve 'Női munka és divat' című új rovattal s jelentékenyen bővített tartalommal jelen meg.

Mind a két lapnak kiegészítője a 'Világkrónika' című képes heti közöny, mely hetenként egy íven s számos képpel illusztrálva jelen meg.

T. előfizetőink sziveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a Világkrónika megrendelésénél czimszalagjukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamáziót és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

HALÁLAZÁSOK.

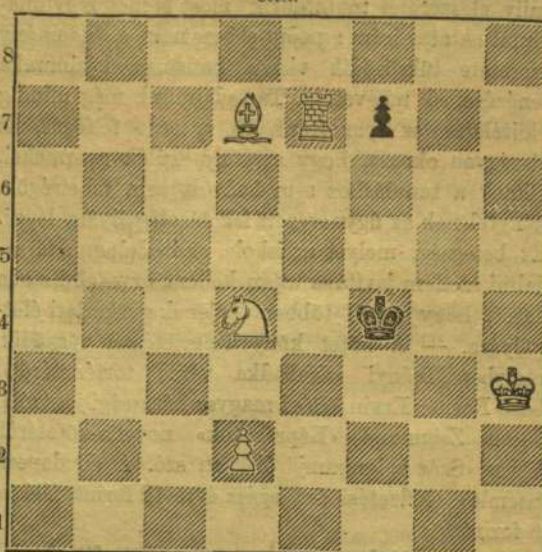
Elhunytak a közelebbi napok alatt: COCHRAN Mór, a kir. kuria bírja, a felsőbb bírói kar egyik kiváló tagja, 68 éves; ki a mult évtizedekben az erdélyi szászok közt is hazafias szerepet vitt s ő volt az utolsó szász gróf, és e hivatalból helyezték át a kuriához. — MATLEKOVICS IONÁZ, nyug. törvényszéki bíró, Matlekovics Sándor államtitkár édes apja, pár hét alatt követvén nejét a sírba, Budapesten. — SZMRECSÁNYI ÖDÖS, sárosmegyei birtokos, Szmrecsányi Dárius árvmegyeyi főispán fivére, kit széles rokonság gyászol, s kiben Szmrecsányi Miklós, az orsz. képzőművészeti társulat derék titkára eddig ágyasolta. Sáros-Darócson. — MICULESCU JOANICHIE budapesti oláh lelkész, 64 éves. — TURÓK JÓZSEF, ref. lelkész, volt esperes, 73 éves, Balogon. — POLGÁR IONÁZ, nyug. plebános, 87 éves, Laboron. — RUSZINKÓ MIHÁLY, gör. kath. lelkész, 68 éves, Viszlón. — SZERENYI VINCEZE, gyógyszerész, régi honvédhadnagy, a közösi képviselő testület tagja, 65 éves, Ujpesten. — REINITZ LAJOS, fővárosi nagykereskedő, 38 éves. — PATUSCHEK ANTAL, érseklélel r. kath. kántortanító, ki e pályán ötvénöt évig fáradozott, 77 éves. — IJ. ALADIOS ISTVÁN, temesvári-völgyi szabályozási mérnök, 29 éves, Temesvárt. — TEKER VILMOS, nyug. 1848—49-iki honvédluszhadnagy, Ungvárott. — JAKABY JÓZSEF, m. kir. postafőnök Marosvásárhelyt. — HENGER KÁROLY, köztestületben élt iparos, Szalontán. — ÖRDÖG ISTVÁN, a prépostsági uradalom erdésze, 34 éves, Leleszen. — FRATER GEZA, Frater Imre birtokos 23 éves fia, végzett jogász, Almosdon. — VARGA ZOLTÁN, nyolczadik osztálybeli gymnasiumi tanuló, Varga Akosnak, a biharmegyei takarékpénztár pénztárnokának 18 éves fia, ki csolnakiázás közben a Körös vizébe halt, Váradon. — RENDNER GUSZTÁV, a Riunione biztosító társaság tisztviselője, 26 éves, Pozsonyban. — KONCS JÓZSEF, vámos-mikolai kir. járásbírósi volt gyakornok. — DR. SZÓCS EMIL, a kolozsvári Karolina-kórház igazgatója, tisztelt férj, Kolozsvárt, hol halála nagy részvétet kelt. — DR. KONEK SÁNDOR, ügyvéd, az egyetem néhai jeles tanárának fia, Konek Ida festőművész fivére, 33 éves, Budapesten. — HOLLOBER JÓZSEF, a gr. Pálffy-féle uradalom építész mérnöke, 52 éves, Pozsonyban. — SIGRAY MIHÁLY, járásbírósi tisztviselő, Tatán. — SCHULHOFF M. J. tekintélyes agg polgár, Kolozsvárt. — SZEPESY KÁROLYNE, szül. Debrecezeny Erzsébet, Szepeszy Károly roznsvói ügyvéd neje, kiben Debrecezeny Dániel előkelő miskolci kereskedő egy hó lefolyása alatt második és utolsó gyermekét kísérte sírba, 30 éves korában, Rozsvón. — ÖZV. JÓZSÁK ANDRÁS, szül. Kvarde Anna, 86 éves, Szolnokon. — LAZÁR JÁNOS, szül. Farkas Róza, városi főügyész édes anyja, 61 éves, Szegeden. — BERNÁTH MIHÁLY, úrnő, 54 éves, Miskolcon. — HOFFER MÓZSENE, szül. Klein Mária, 92 éves, kit fiam kívül unokák és dédunokák is gyászolnak. — MOOR JÓZSEFNE, szül. Némedy Ilona, 18 éves, N.-Váradon.

SZERKESZTOI MONDANIVALÓ.

Egy magyarföldi növény. Az érdekes cikket, lapunk legközelebbi számban közöljük. K-vár. F. J. A küldött rajz nincs elég összeffüggésben az említett alkalommal, hanem erre is lehet még alkalom. Nizza. Sz. M. A rajzok csinosak, beválnak, nem tudtuk, hová intézzük a levelet, azért nem tudósíthatuk eddig.

SAKKJÁTÉK.

1459. sz. feladvány. Bayersdorfer A.-ól.

Világos indul és a negyedik lépésre matot mond.

Az 1452. sz. feladvány megfejtése.

Berger J.-ól.

- Megfejtés. Világos. 1. Be1—c3. 2. Be3—b3+. 3. Ve4—c6—b7—a8+. 4. V matot ad. Sötét. Kc5—b4—b5—b6 (a). K—a4—a5—a6. K lép. 1. ——— a. Fb8—a7 (b). 2. Ve4—d5+. 3. Be3—b3. 4. V matot ad. 2. ——— b. e7—c6. 3. Be3—b3. 4. Vd4—d7 mat. 3. ——— c. Fb7—e5. 2. Ve4—d4+. 4. Hg5—e4 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és P. H. Andorfi S. — Kovács J. — Az Erkel-sakk-társaság nevében: Exner Kornél. — Tarnócon: Németh Péter. — N.-Zomborban: Mihelics Miklós. — Árpádfalván: Nagy Antal. — A pesti sakk-klub.

HETI NAPTÁR. Október hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Rows include dates from 29. to 31. October with religious events.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Fekete Satin merveilleux (egészen selyem)

méterje frt 1.15 egész frt 6.45 (16 különböző minőségben) szelők egyes öltönyök, valamint egész végben vámmentesen a hátköz szelők Heunberg G. co. és k. szállítású selyemgyári raktára Zürichben. Minták postafordultvaival. Levéljű 10 kr.

Kwizda köszvényfolyadéka.

Kwizda Ferenc János, cs. kir. osztrák és román kir. udv. szállító, és kerületi gyógyszerész Korneuburgban. Örömmel bizonyítom, hogy a 'Kwizda-féle köszvényfolyadék' az alsó-ausztriai tartományi kényszerítő dologház kórházában Weinhausban, gyakran alkalmaztatik, s hogy azt köszvényes bántalmak ellen igen hatásosnak találtam. Teljes tisztelettel Weinhaus, 1887. április 22.

Dr. Morgenstern Henrik, Háziorvos az alsó-ausztriai tartományi kényszerítő dologházban, Weinhausban.

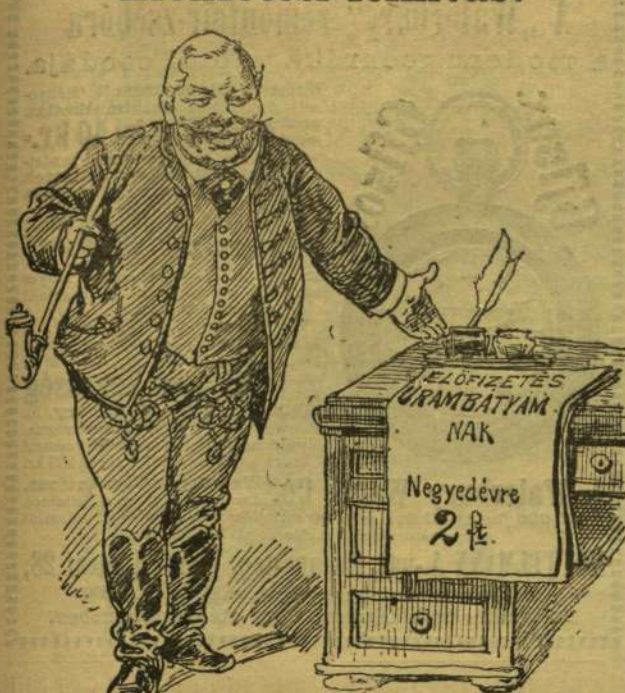
Látta és bizonyítja: Lovag Rosenbaum A. Alsó-ausztriai tartományi tanácsos és a Weinhausi alsóausztriai tartományi kényszerítő dologház igazgatója.

Kwizda köszvényfolyadéka valódi minőségben kapható minden gyógyszerárban.

Fő letét: a korneuburgi ker. gyógyszerár.

Szives figyelembe vételül. E készítmény vételénél kérjük a t. közönséget, mindíg Kwizda köszvényfolyadékot kérni s arra ügyelni, hogy úgy minden üveg, valamint a carton is mellékelt védjeggyel legyen ellátva.

Előfizetési felhívás!

A második félfév küszöbén felhívjuk a hűmornak minden kedvelőjét, hogy előfizetőink díszes sorába álljanak. Lapunk ezéja: tartózkodván minden politikai s társadalmi pártoskodástól, humoros elbeszélésekkel és versekkel, adomákkal és szellemes ötletekkel mulattatni a mindkét nembeli közönséget.

Képeinket továbbra is Jankó rajzolja az ifjabb művész nemzedék legkiválóbb tagjaitól támogatva.

AZ ELŐFIZETÉS ÁRA: októbertől december végeig 2 frt. októbertől márczius végeig 4 frt.

Az első (1886.) évfolyamból is áll még néhány teljes példány rendelkezésünkre, melyet új előfizetőink 4 frttel megrendelhetnek.

Előfizetéseket az év elejétől is elfogad.

Az Urambátyám kiadóhivatala.

Hatóságilag engedélyezett teljes végeladás, az üzlet feloszlása miatt.

SZÓKE EDE UTÓDA

Budapest, IV., váczi utca 2.

férődivat, női pipere, szalag, szövött és rövidáru raktára melyen a beszerzési áron átl adótnak é.

A ki jó árut olcsón akar vásárolni e ritka alkalmat felfogja használni.

FEHÉR MIKLÓS

a magyar kir. államvasutak gépgyárának vezérigényőke és több hírneves bel- és külföldi gazdasági gépgyár képviselője,

Budapest, IX. ker., üllői ut. 25-dik szám alatt, «Köztelek», tétélek mellett a kizárólagosan nála kapható

Eredeti Mayer

melyek csak akkor eredeti gyártmányok továbbá legkönnyebb

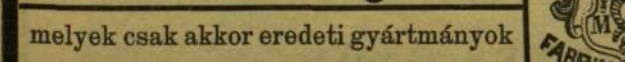

Trieuroket

ha ezen védjeggyel vannak ellátva; és legjobb szerkezetű

sor és szórvavetőgépeit

mindennemű gabonatisztító rostait,

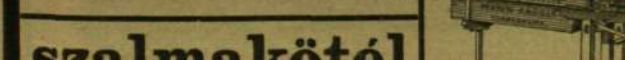
MANN-féle uj, szalmakötél

1, 2 és 3 vasu ekéit, boronáit, Vásárhelyi-féle szab. vajakpölő

szabadalmazott fonógépeit,

vasgyűrűs és tuskés hengereit, gépeit. Abrás árjegyzékek ingyen és bérment.

25 darab pereczke borzas, 10 kr.-ért, kapható Czinyóki L. ügyi raktárban, Budapest, becsi utca 3-4 sz. a.

„Ma

gyar Háziasszony"

háztartási és szépirodalmi hetilapnak előfizetési ára:

egész évre frt 6.—

félévre .. 3.—

negyedévre .. 1.50

Mutatványszámok kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek

A Magyar Háziasszony' kiadóhivatala Budapest nagy-korona-utca 20.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvársnál kapható:

DEÁK-ALBUM.

EMLÉKKÖNYV.

ZICHY MIHÁLY RAJZAIVAL

Ára füzve 3 frt, diszkötésben 5 frt.

DEÁK FERENCZ

EMLÉKEZETE.

CSENGERI ANTAL-tól.

Elmondott Deák Ferencznek a m. t. akad. által 1877 jan. 28-án tartott emlékkönyvén.

Ára füzve 1 frt.

PULSZKY FERENCZ.

DEÁK FERENCZ.

Jellemrajz. — Ára füzve 60 krajczár.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvkereskedésben kapható — az osztr. tartományok számára SZELINSKI GYÖRGY es. k. egy. könyvársnál Bécsben I., Stefansplatz Nr. 6.

DEÁK FERENCZ

BESZÉDEI.

esze gyűjtötte

KÖNYI MANÓ.

Első kötet: 1829—1847. — Ára füzve 4 forint.

Második kötet: 1848—1861. Ára füzve frt 2.40.

A 'Franklin-Társulat' kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvársnál kapható:

GEIGER ÉS WEIDINGER

NŐI DIVATÁRU-ÜZLETE

Budapest, Deák-utca 8,

rövid létezése óta, ugy a megsz. ut Taub és Grünhut ezg t. vevői, valamint a n. é. hülgycönöség s lesb köre által, a raktár zás választéka, különösen pedig az olcsó árak és szolid kiszolgálás miatt számos látogatósnak örvend. — A közölg. öszl időnyre legjobb ruhaszövetek illésos kivitelben és nagy választékban vannak készletben. — Az árak oly olcsókra szabták, hogy bizonyára senki nek sem lesz alkalma az üzletet kielégítetlenül elhagyni.

Costumeok, kabátok

a saját műtermében legjobb minta szerint szolidan készíttetnek.

Szövetminták bárhová kívánatra bérmentve küldetnek.

EQUITABLE

az Egyesült-Államok életbiztosító-társasága New-Yorkban.

Alapított 1859-ben.

Biztosítási állomány 1886 decz. 31-én 1,747,000,000 márká.

Az új felvételek kitétek: 1884-ben 360,000,000, 1885-ben 408,000,000, 1886-ban 474,000,000 márká. Az összalap emelkedett 1886. január hó 1-vel 1887. január 1-jéig 272,000,000 márkától 321,000,000 márkára. A tiszta nyeresémtől 1887. jan. 1-én 680,000,000 márkát tesz ki és a mult évhez viszonyítva 130,000,000 márkával emelkedett. Tőkebefektetések Európában 16,000,000 márkánál vannak. A kőtvények 3 év múlva kifogásolhatlanok. Minden kötvény visszavásárlási és leszállítási joga 3 év múlva. A 100,000 dollárból álló részvénytőke alapszabályszerűleg csak 7%-kal kamatoztatik, az azony felül sok millióra rugó nyereség kizárólag a biztosítottak javára esik. Aligazgatóság Magyarország részére: Budapest, Andrassy-ut 12. sz.

Centrális-czimbalom.

Legújabb találmány Ausztria-Magyarországban szabadalmazva. Azen előnyvel bír, hogy szekrény és feneke a, valamint felsőlapja b) domboru alakban van készítve, a czimbalom feneke alatt 5 vasrud c) van elhelyezve, melyek a szekrény két oldalát tartják össze és csavarok által, ugrmint a felső hurok feszítetők meg, miáltal ugy a szekrény, mint a fenék a repedéstől megóvátik, igen tartós hangot nyújt és így a centrális-czimbalom ugy a hangban, valamint a szerkezetben is minden eddig alkalmazásban volt czimbalomtól felülmal.

Legtávolosabb áron kapható a feltalálónál:

APPEL IGNÁZ,

HANGSZER-KÉSZÍTŐNÉL,

Budapest, Gróf Károlyi-utca 5

és magyar-utca sarkán 18.

Prospectusok kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

